Leto IV., štev. 148 | V Ljubljani, torek dne 26. junija 1923 | Poštnina pavšalirana. Posamezna štev. stane 1·50 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 12·50 Din
za inozemstvo 25·— „
neobvezno
Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.
Podružnice:
Maribor, Barvarska ul. 1. Tel. št. 22.
Celje, Aleksandrova c.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 25. junija.

Med Radićem in radikali je proglašeno vojno stanje. Akcija sporazuma, s katero so oni in drugi varali sebe in svet, je doživela svoj neizogibni polom in se spremenila v najljutejšo borbo.

Mi smo na tem mestu opetovano karakterizirali notranjo lažnjivost radikalske in Radićeve politike od decembra sem. Neprestano so bobnele visokodoneče fraze o sporazumu, ki so marsikoga zapeljale, da je pozabil vprašati, kakšna vsebina se skriva za blestečimi besedami. Skrivala pa se ni nobena: niti je federalistični blok precizno označil, kaj hoče imeti, niti je vlada povedala, kaj more in hoče dati. Naravno. Kajti enim in drugim je bil «sporazum» deveta briga. Radikalom je šlo le za to, da ostanejo sami na vladi, separatisti pa so bili zadovoljni, da jim sporazumaška taktika prinaša naravnost zaščito režima, katerega eksistenca je bila istočasno najboljše propagandistično sredstvo za njihove cilje. Tako je radikalska vlada živela od Radića, Radić pa rastel in se dvigal ob njej.

Sedaj je konec lažnjive igre. V najresnejšem službenem tonu obtožuje radikalsko oficijelno glasilo voditelje HRSS, da je njihova politika «v naprej zamišljeno neprijateljska proti državi». «Samouprava» navaja najkarakterističnejše pojave te politike in začudeni vidimo, da njeni dokazi po večini niso od danes, temveč iz predvolilne dobe, torej iz časa, ko je radikalska vlada z največjo prizanesljivostjo in naklonjenostjo podpirala Radića v njegovem boju proti demokratom; dokazi, za katere je radikalska vlada dobro znala že tedaj, ko je z Radićem kovala pakte in ko je režim njegovo politiko jemal v zaščito proti državi zvestim elementom. Sedaj gredo radikali nad Radića z Obznano ter postavljajo njegovo politiko izven ustavnih garancij. Morda se niti ne zavedajo, da so s tem izrekli sami nad seboj najhujšo obsodbo.

Radić se maščuje z izbruhi divjega sovraštva. Se v soboto je izjavljal, da se je treba s Srbi sporazumeti, v nedeljo jih proglaša za cigane, roparje in golazen ter jim napoveduje borbo na nož. In njegova blazna strast istoveti Jugoslavijo z Azijo, poziva inozemstvo na intervencijo, kruto razbija po temeljih državnega in narodnega edinstva. Ni dvoma, da je proti takim ekscesom potrebna energična samoobramba države. Da se mora danes pristopiti k izrednim sredstvom «Obznane», je kriv režim, ki je v času, ko so zadostovala še redna zakonita sredstva proti separatističnim ekscesom, ponižal državno avtoriteto ter jo izročil Radiću in njegovim v posmeh.

Situacija je danes taka, da je beseda o sporazumu postala krvava ironija in da se država nahaja v odkritem boju z Radićem. Seveda ni dvoma, kdo mora v tem boju zmagati. Toda po najnovejših dogodkih bo ta zmaga težja in — bridkejša nego kadarkoli poprej, če se ji ne postavi cilj, ki ublaži poraz. Ta cilj more biti le ona zlata srednja linija, ki jo predstavlja jugoslovanski državni program. Mi odkrito priznavamo, da smo v okviru tega programa za vsako koncesijo, ki je v skladu z narodnim in državnim edinstvom. Predvsem pa moramo baš z našega demokratskega stališča z vso energijo zahtevati, da vlada pristopi oni reviziji, ki je po sami ustavi predpisana: k reviziji celokupnega našega upravnega ustrojstva v smeri dekoncentracije in uvedbe samoupravnega gospodarstva. Razbremenimo državo pogrešk in napak sedanjega sistema, ki je v svojem bistvu protiustaven, ker ne respektira jasnih predpisov našega temeljnega zakona in na njegovi osnovi izdanih organizacijskih predpisov, pa bodo vsi, ki ljubijo svojo državo — in to je ogromna večina jugoslovanskega ljudstva — vneto pomagali zlomiti sovražne sile, kjerkoli se pojavijo.

Radićeva vojna napoved je omajala tudi njegov blok. Spahovci so se njegovemu pozivu, da zapustijo parlament, le medlo odzvali. Korošcu je zaužugal z izgubo vseh mandatov. Klerikalna stranka je sedaj v tisoč skrbeh. Kot tiho družabnico radikalskega režima jo zadene krivda za današnje nemogoče stanje. Ako se izneveri Radiću, je pred ljudstvom, ki ga je tako zvesto vzgajala v separatističnem duhu, pogubljena, ako gre z njim, mora biti deležna njegove usode.

Dogodki se razvijajo k odločilnim zapletom. Stojimo pred novo fazo notranjepolitičnega razvoja.

Vojna med Radićem in vlado

RADIĆ POD OBZNANO. — VSI RADIĆEVSKI SHODI V BODOČE ZABRANJENI.

(Glej tudi poročilo na 2. strani!)

Beograd, 25. junija. r. Oficielno glasilo radikalske stranke «Samouprava» objavlja službeni komunike, v katerem pravi:

«G. minister notranjih del je po pristanku in s pooblaščenjem cele vlade zabranil shode ki jih je HRSS bila sklicala po raznih mestih Hrvatske. Za to izjemno in težko mero pooblaščuje odgovorne upravnike države zakon o zaščiti države, po katerem se mora vsaka akcija, naperjena proti državi, proti njeni celini proti miru in redu v zemlji preprečiti z najenergičnejšimi odredbami.

V vseh treh pravicah je delalo vodstvo HRSS. Ono je delalo proti državni celini, ker je pošiljalo pismene predstavke s protidržavnimi cilji mednarodnim političnim inštancam. Ono se je na posled s svojo celokupno ideologijo vojevalo po javnih zborih in listih proti celini države, zastrupljalo notranjepolitične odnošaje o propovedanjem plemenske mržnje in razdvojenosti in ogrožalo mir in red med državljani.

Take akcije ne more ščititi ustava, ki jemlje v zaščito sicer svobodo izražanja misli, ne pa tudi svobode razoravanja države. Tako akcijo obsoja zakon o zaščiti države, zajamčujoč državi legalno in prirodno pravo samoobrambe. Po dobljenem, popolnoma zanesljivem prepričanju, da je delo in celokupno držanje HRSS ne le izraz trenutne zablode njenih voditeljev, marveč v naprej zamišljena neprijateljska namera proti državi, proti njeni celini in proti miru in redu v državi, a v svesti si težke odgovornosti za škodljive in opasne posledice,, ki neizogibno slede iz daljnjega toleriranja tako abnormalnih pojmov, bi značilo neizpolnjevanje prvih dolžnosti vakega razboritega državljana — se je odgovorna državna vlada odločila, da uduši to opasno in škodljivo akcijo z odredbami in sredstvi, ki jih daje zakon na razpolago. Prva od teh odredb je ta, da je zabranila zbore, o katerih tendencah, naperjenih proti državi, ni bilo mogoče več dvomiti.

Jako globoko obžalujemo, da je delo v HRSS v neprijateljskem duhu, s katerim ni bila le započeta ta akcija, mar več se je tudi po šefih te stranke v ime nu principa svobodnega izražanja misli otvoreno podžigal, dovedlo do tako neželjenega konca. Pričakujemo, da bodo vsi uvidevni in razboriti ljudje vsaj pred svojo vestjo pripoznali, da se tako razdorno delo HRSS ni moglo, niti ni smelo več tolerirati ter da mu je državna oblast morala napraviti konec z odredbami, ki jih zakon predvideva.

Prepuščajoč hrvatskemu ljudstvu sicer vse pravice in svobodo, katero se mu kakor vsem ostalim delom našega naroda po ustavi zajamčene, odgovorna vlada ni mogla, ni smela in ni hotela toleirati otvoreno, predrzno in izzivalno zlo upotrebo teh svobod in pravic na očividno in neizmerno škodo naroda. Zato se je odločila, da postopa na način katerega ji diktira njena zavest, kakor odgovornost pred narodom za potek poslov v zemlji in njeno rodoljubje. Na tej poti bo vztrajala, naslanjajoč se na zakon ki mora biti najvišja norma v tej državi.

Pred odločitvami v klerikalnem in muslimanskem klubu.

Beograd, 25. junija. r. Danes je bil dr. Korošec pri min. predsedniku Pašiću in pri ministru notranjih del Vujičiću ter protestiral proti prepovedi zborovanja v Zagrebu. S svojim protestom ni uspel ter je nocoj podal nastopno izjavo: *«Gospod Hrasnica je že sinoči odpotoval v Saravejo, kamor odpotuje danes tudi Spaho radi dogovora z glavnih odborom jugoslovanske muslimanske organizacije, kdaj naj se vrši kongres te organizacije, na katerem bodo odločevali o zapustitvi parlamenta. Naš klub pričakuje jutri povratek poslanca Sušnika iz Ljubljane, ki me je danes obvestil, kdaj bo zborovanje naših zaupnikov. Kot skrajno mero nameravamo predlagati zapustitev parlamenta.»*

Madžarske simpatije.

Budimpešta, 25. junija. j. Tukajšnji listi prinašajo obširna poročila o prepovedi Radićeve skupščine v Zagrebu. V teh poročilih se označuje današnji režim v Jugosaviji kot nasilen in povdarja, da spremlja Madžarska boj Hrvatov proti dinastiji z vsemi simpatijami. Listi trdijo dalje, da mora ta boj končati z zmago Hrvatov. V političnih krogih se govori z očitnim nezadovoljstvom o sedanji vladi in se pričakuje v kratkem notranjih nemirov.

Radić gre v Beograd, vreč vlado?

Beograd, 25. junija. p. «Pravda» poroča iz Zagreba, da je Radić izjavil novinarjem, da se bo v nedeljo sestal s svojimi poslanci in da se bo pri tej priliki sklepalo, da vsi oni, proti katerim ni volilnih pritožb pridejo v Beograd in da s svojo opozicijo vržejo vlado. Rekel je: Imam 69 poslancev; samo proti 19 so vložene pritožbe, 50 pa je svobodnih in ti bodo dokazali vladi, da blok ne spi.

Seja narodne skupščine

NADALJEVANJE RAZPRAVE O NAKNADNIH KREDITIH.

Beograd, 25. junija. r. Na današnji seji skupščine je minister za socialno politiko odgovarjal na vprašanje posl. Stanojevića (srb. str.) glede sestave komisije za izdelavo invalidskega zakona. Naglašal je, da je sprejel pripombe invalidskega udruženja k zakonu in jih bo tudi upošteval. Nato je minister pravde odgovarjal na vprašanje posl. Kojića (rad.) glede lombardiranja obveznic voj ne odškodnine pri Narodni banki, in izjavil, da bodo obveznice že v kratkem razdeljene. Vprašanje lombardiranja bo rešila sedanja ali prihodnja vlada (Klici «Ali se pripravlja nova vlada?»).

Skupščina je prešla nato na dnevni red in se je nadaljevala razprava o naknadnih in izrednih kreditih poljedelskega ministra. Pri tej priliki je prišlo na dan, da je bil minister Trifković včeraj na Unci, v vasi blizu Beograda, napaden od seljakov radi novih davkov in prisiljnega dela. Minister Trifković se je ljuto branil proti napadom, da je Slovenija kulturno zanemarjena. V Ljubljani imate na univerzi kar 5 profesur za slovansko književnost, beograjska univerza pa le eno. Nastane prepir med klerikalci in radikali, ki postaja vedno ljutejši. Z demokratskih klopi se čuje: Ne očitajte koristnih institucij, očitajte raje, da imajo v Ljubljani več profesorjev teologije nego na največjih svetovnih univerzah! Pri glasovanju je bilo v zbornici več opozicijonalcev nego radikalov. (Klici: vlada je v manjšini!) Predsednik je dal naglo klicati vladine poslance ter odredil pozivanje po imenu. Tako je bil končno kredit v znesku 15 milijonov 47.031 Din sprejet z 290 : 61 glasovi. Sledila je razprava o oddelku ministrstva za šume in rude. Posl. Radosavljević (dem.) je napadel ministra Srskića, češ da daje koncesije onim, ki verižijo z državno imovino. Po kratki debati katere sta se udeležila minister Srskić in posl. Rafajlović (dem.) so bili sprejeti tudi krediti tega ministrstva v znesku 14,637.408 Din. Začela se je razprava o oddelku trgovinskega ministrstva, nakar je bila seja zaključena in se bo vršna prihodnja jutri dopoldne.

Pašićeva zmaga v radikalskem klubu

Beograd, 25. junija. r. Na današnji seji radikalnega kluba se je posrečilo dovršiti razpravo o novih davkih in kuluku. Kmetom se je obljubilo, da se ne bo vršila eksekucija pri onih, ki očividno ne morejo plačati davka. Objavo komunikeja, ki so ga izdelali člani ožjega odbora, je Pašić prepovedal. Nato je minister za kostituanto Trifković poročal o uradniškem zakonu. Pri njegovem govoru je prišlo do velike opozicije s strani poslancev-seljakov, ki so se protivili povišanju uradniških plač, češ, da bodo uradnikom potem, ko bo dinar zrastel, ostale prevelike plače. Razprava o uradniškem zakonu v klubu še ni končana in tudi niso bili sprejeti nobeni sklepi. Ako se jutri klub ne sporazume, se razprava o pragmatiki v Zakonodajnem odboru ne bo mogla nadaljevati.

RUMUNSKI KRALJEVSKI PAR V VARŠAVI.

Varšava, 25. junija. r. Rumunski kraljevski par je prispel včeraj dopoldne preko Lvova v Varšavo ter bil na kolodvoru svečano sprejet od predsednika poljske države Wojciechowskega. Prisotni so bili tudi ministrski predsednik Witos, predstavniki vojske in diplomatski zbor z rumunskim poslanstvom na čelu. Narod je prirejal kraljevski dvojici navdušene ovacije.

Seja finančnega odbora

RAZPRAVA O ŽELEZNICAH. — KREDIT ZA ORMOŠKO ŽELEZNICO.

Beograd, 25. junija. r. Na današnji seji fin. odbora se je najprej vršila debata o železnici Solun — Bitolj. Nato je minister dr. Janković navajal, da je nepopravljenih 16.000 vagonov in 800 lokomotiv. Sedanje delavnice ne morejo opravljati tekočih popravil. Na račun reparacij je naročenih iz Nemčije 36 železniških delavnic, ki bodo mogle opraviti vsa železniška popravila, toda njihovo postavljanje bo trajalo tri leta ter bo stalo vsako leto 8 milijonov dinarjev. Nato je bil sprejet med drugimi tudi naknadni kredit za progo Ormož-Murska Sobota v znesku 5 milijonov dinarjev.

Zvečer se je seja nadaljevala. Govoril je dr. Krizman (dem.) k čl. 26 in 28 o dobrovoljskem vprašanju in zahteval, da minister za socialno politiko temu vprašanju posveti večjo pozornost. Poslanca Kapetanović in Žebot sta zahtevala, da se točno ugotovi, kdor ima pravo do dobrovoljsva in da se izvede revizija dobrovoljcev. Minister agrarne reforme Krsta Miletić je poročal, da je dosedaj dobilo zemlje 20.000 dobrovoljcev. Pri čl. 30 je govoril poslanec Pera Marković (dem.) o invalidskem vprašanju. Dr. Krizman se protivi nameravani reviziji invalidov dokler se ne izvede invalidski zakon.

Madžarska reparacijska pogajanja z Malo antanto

NOVA MADŽARSKA REPARACIJSKA NOTA. - ITALIJANSKA PODPORA.

Budimpešta, 25. junija. j. Najnovejša nota madžarske vlade v reparacijskem vprašanju se smatra v tukajšnjih političnih krogih za novo podlago pogajanj s sosednimi državami. V informiranih krogih se doznava, da je prejela vlada Bethlena iz Pariza nasvet, naj se v reparacijskem vprašanju pogaja neposredno z Malo antanto. Nadalje se zatrjuje, da so se uvedla med Prago in Budimpešto neoficielna pogajanja, v katerih je dala praška vlada razumeti, da se ne bi upirala madžarskemu zunanjemu posojilu, če bi bila Madžarska pripravljena dovoliti Mali antanti vpogled v porabo tega posojila, da bi se tako izključila možnost, da se porabi posojilo v svrhe, naperjene proti interesom Male antante. Tudi dovolitvi moratorija v reparacijskih dajatvah ne bi Češka oporekala.

Kakor je zvedel vaš dopisnik, je madžarska vlada mnenja, da je sedaj prišel ugodni trenutek, v katerem bi se dala doseči sprememba znanih sklepov reparacijske komisije. Vlada je vsled tega sestavila novo spomenico, ki jo bo izročila Angliji, Franciji, Italiji in državam Male antante kakor tudi Grški in Poljski in v kateri bo oficijelno zaprosila spremembo. Madžarska vlada poudarja, da stavlja sklep reparacijske komisije z dne 23. maja glede ukinjenja splošnih zastavnih pravic take pogoje, ki so po naziranju finančnih krogov za dobavo mednarodnega posojila pretežki. Sklicujoč se na to ugotovitev in na težko finančno krizo Madžarske, prosi madžarska vlada zavezniške vlade za posredovanje pri reparacijski komisiji, ki naj prvi sklep znova preštudira in ga tako modificira, da bo mogla Madžarska pričeti s pogajanji za posojilo.

Madžarska vlada ima zagotovilo, da sme pri svojem stremljenju računati na odločno pomoč Italije.

Madžarski puč

Budimpešta, 25. junija. r. Afera poskušenega puča se je pretvorila v veliko politično senzacijo. Policija je pri stanovanjski preiskavi pri aretiranih osebah našla velike množine ekrazita. Dosedaj je bilo zaplenjenih 65 kg. Vodje te kampe brata Kovacs sta bila pred dvema letoma v službi policije. Svoj položaj sta izrabljala v izvršitev raznih zločinov. Ker pa sta sodelovala v borbi za Burgenland, ju niso mogli aretirati. Oba sta osnovala društvo študentov ter te potem na vse načine izrabljala za svoje umazane cilje.

Policija je dobila nalog, da brez vsakih obzirov izvede preiskavo. Pri zaslišanju so aretiranci izjavili, da so dobili ekrazit od radikalnih desničarskih članov madžarskega parlamenta. Policija ima to družbo na sumu, da je izvršila tudi atentat na kazino in tiskarno «Az Esta». Od nadaljnje preiskave se pričakuje še veliko senzacij.

Naši odnošaji z Bolgarijo

Beograd, 25. junija. r. Naša vlada še vedno ni priznala vlade g. Cankova v Sofiji. Koliko časa bodo trajali ti odnošaji, je odvisno pred vsem od Bolgarske same. V smislu niškega sporazuma, se mora sestati koncem tega ali začetkom prihodnjega meseca pravno-ekonomska komisija, ki ima rešiti še razna sporna vprašanja med obema državama, predvsem vprašanje sekvestra in rekvizicij, ki so jih izvršili Bolgari med vojno v Srbiji v znesku 100 milijonov dinarjev.

Sofija, 25. junija. r. Danes je prispel semkaj bivši ministrski predsednik Ivan Gešov. Sofijska vlada je spustila na svobodo vse zemljoradniške poslance turške narodnosti. Za danes se pričakuje, da bodo izpuščeni tudi vsi v Šumenu zaprti ministri kabinetov, Gešov, Danev in Malinov.

Orientska kriza

Rim, 25. junija. j. Turški poslanik v Rimu je izjavil zastopniku «Tribune» med drugim sledeče: Bojim se, da se maje mir v Lausanni in dvomim zelo, da bo mir kdaj podpisan. Francija zahteva od nas, da plačamo obresti turških državnih dolgov ki so naloženi v Franciji, v zlatu. Turčija si prizadeva že sedaj z vsemi močmi, da bi plačala obresti svojih dolgov v francoskih frankih. Kako je mogoče, da se nam nalaga pogoje, ki jih nikakor ne moremo izpolniti. Izpraznili smo Aleppo in vsa križišča glavnih zavezniških cest. Sedaj se nas dolži, da smo na strski meji gradili vojaške ceste. Če pa po vsem tem ne bo mogoče skleniti miru, potem svečano izjavljam, da Turčija ne bo prevzela nobene odgovornosti za to, kar se bo potem zgodilo.

Reparacije

Rim, 25. junija. j. Po povratku Mussolinija iz potovanja po Italiji se je pričelo zopet intenzivnejše govoriti o odnošajih Italije do ruhrske zasedbe. V palači Chigi se zatrjuje danes, da je Mussolini pristal na angleško stališče.

Pariz, 25. junija. j. V angleških in italijanskih krogih se zatrjuje, da sta se Poincare in angleški poslanik Grewe posvetovala o bližnjem sestanku z Baldwinom. Oba premijera naj bi se sestala v najkrajšem času v Parizu ali Boulogni.

POLJSKA IN ČEŠKA.

Dunaj, 25. junija. j. «Neue Freie Presse» poroča iz Varšave, da namerava poljski zunanji minister Šejda s poslanikom Zavoiskim v kratkem odpotovati v Pariz, kjer bi se sestala z dr. Benešem.

Inozemske borze

25. junija.

TRST. Beograd 25.15—25.40, Pariz 137.75—138.25, London 103.15—103.40, Newyork 22.25—22.35, Berlin 0.02—0.022 Praga 67.15—67.50, Dunaj 0.031—0.0325; dinarji 25.15—25.40, dolarji 22.20—22.30, car. franki (20) 84—84.5.

CURIH. Berlin 0.0055, Newyork 558.75, London 25.78, Pariz 34.75, Milan 25, Praga 16.72, Budimpešta 0.065, Bukarešta 2.85, Beograd 6.35, Sofija 6, Varšava 0.0055, Dunaj 0.007875.

DUNAJ. Beograd 804—806, Berlin 0.615—0.655, Budimpešta 7.25—7.35, Bukarešta 346—348, London 326.900 do 327.500, Milan 3156—3164, Newyork 70.985—71.135, Varšava 0.73—0.77, Curih 12.695—12.725; valute: dolarji 70.650 do 70.950, lire 3122.50—3137.50, dinarji 793—797.

PRAGA. Dunaj 4.455, Berlin 5.90, Rim 149.25, Newyork 33.25, Beograd 37.50.

BERLIN. Dunaj 160.09, Milan 5112, Praga 3441, Pariz 7052, Newyork 113.964, Beograd 1301.50.

LONDON. Beograd 461.1875—461.375 Berlin 535.000—540.000, Milan 103.25 do 103.3125, Praga 154 — 154.25, Dunaj 320.000—330.000.

NEW YORK. Beograd 110, London 461.375, Berlin 0.08125, Milan 447, Dunaj 0.141875.

Radićeva vojna napoved

Dopoldanski dogodki v Zagrebu. Radićev govor na banketu. Jugoslavija mu je cigansko carstvo. Grožnje klerikalcem!

r. Zagreb, 25. junija.

V dvorani hrvatskega Sokola se je v nedeljo ob 10. dopoldne zbralo 500 do 600 poslušalcev. Med njimi se je nahajalo večje število žensk in nedoraslih. To je dalo delegatu policije povod, da je sporočil sklicateljema shoda dr. Krnjeviću in dr. Pernarju, da se volilni shod ne more vršiti, ker je v dvorani polno žena in drugih nevolilcev. Dr. Pernar je nato pozval ženske, da se odstranijo. Ker so pa v dvorani še naprej vztrajali nevolilci, je zastopnik policije Jagić objavil, da je shod razpuščen ter pozval občinstvo, da se razide. Ker zborovalci niso hoteli oditi, je dobil oddelek policije nalog, da izprazni dvorano. Dr. Krnjević je medtem stopil telefonski v zvezo s kraljevim namestnikom dr. Cimićem, ki pa mu je samo potrdil, da je izdal tako naredbo, ker se ne vé, kdo je volilec. Medtem se je pričela prazniti dvorana in zlasti seljaki so se brez vsakega odpora pokoravali ukazom policije. Oni, ki so se upirali, so bili s silo potisnjeni iz dvorane. Tudi dr. Krnjević je pozival udeležence, da se razidejo. Drugi oddelek policije je razganjal udeležence shoda pred zborovalnim prostorom. Zborovalci so se v eni stranskih ulic formirali v povorko, ki je obšla Frankopansko ulico in Ilico. Ko pa je prispela na trg bana Jelačića, jo je žandarmerija razgnala. V opoldanskih urah je že po celem mestu vladal popoln red in mir.

Kljub temu, da se razen okoliških kmetov in par zagrizenih blokašev iz Zagreba ni nihče brigal za napovedan Radićev shod, so blokaši povsod videli strahove in danes trde v svojem organu «Hrvat», da so bili na križiščih postavljeni oddelki Orjune, ki pa da so — «iz previdnosti imeli svoje orjunaške znake v žepu.» Orjuna je baje dobila pojačanje iz Ljubljane in Maribora. Iz blokaškega tiska se jasno vidi, kako žal jim je, da ni nihče izzival ter s tem napeljaval vodo na njih mlin.

Mesto zabranjenih skupščin se je vršil opoldne pri Zebiću v Vlaški ulici banket, katerega so se udeležili radićevski poslanci ter predsedniki okrožnih organizacij HRSS. Povabljeni so bili tudi klerikalci in spahovci. Prvi sploh niso prišli, drugi so bili zastopani po posl. Aljanoviću in Milkoviću.

Radićev govor.

Na banketu je izpregovoril Stjepan Radić:

Danes smo videli, kaj znači narodno edinstvo. Današnji dan pomenja popolni prelom z beograjsko gosposko politiko. Nam je vse sporazumevanje samo škodovalo. Od danes naprej nočemo z Beogradom ničesar skupnega. Beograd hoče vojno, imel jo bo z onimi, ki se borijo z mirom. Oni v Beogradu ne morejo dobiti niti našega piščanca, kje neki naše duše. Čaša se je prelila, odslej bomo govorili le hrvatskemu narodu in preko njega Evropi. Vsako «sporazumevanje» je danes pokopano.

Nato je Radić primerjal Srbijo z Azijo. «Evropa se nikoli ni mogla izmiriti z Azijo, ki je dajala džingiskane. Evropa pa pomeni svobodo in red. Imovinska pravna zavest je iz Evrope stvorila rezervoar prizanesljivosti in kulture. Beograd tega ne vé.» Srbija je Hrvate oropala. «Ban Paleček je v «Narodnih Novinah» s tremi vrsticami oglasil, da vsa naša hrvatska zemaljska imovina postane državna. Zakaj ni razglasil, da sme njegove spodnje hlače nositi Pribičević? Toda v naših blagajnah je takrat bilo 250 milijonov, a kje so naši gozdovi in ostalo!» Srbija je nekulturna. «Ko je Napoleon uničil Nemčijo, je Prusija osnovala vseučilišča in uvedla splošno šolsko obveznost. Tako je Nemec odgovoril nasilnemu Francozu. Fichte je takrat pisal govore na nemški narod. Vsi preporodi, tudi naš ilirski, so osnovani na Fichtenovih načelih. Toda Srbi tega ne razumejo . . .

Beograjska vlada ni nikoli bila tako osamljena, kakor danes. V velikem svetu vsi želijo mir, oni v Beogradu pa rožljajo s sabljo in jih je Anglija morala prijeti za ušesa. Moralna propalost tam doli je strašna, poneverbe in tatvine strašne. Ampak v Evropi ni mogoče krasti in biti ugleden.

V Beogradu mislijo, da je v Zagrebu mogoče ono, kar se je zgodilo v Sofiji. Mislijo ubiti nele Radića, temveč zamoriti tudi hrvatski seljaški pokret. Toda seljaški pokret pri nas ne bo končal tako, kakor na Bolgarskem. Naša ideja se širi celo na Madžarskem in je Bethlen nedavno v tajni seji parlamenta govoril, da je treba preprečiti širjenje Radićevih idej. In Daskalov sam je izjavil, da je Radić na Bolgarskem bolj popularen, kakor on in Stambolijski.

Angleški odposlanci mi pravijo, da smo Hrvati zanje važnejši kakor Kemal paša in da je zanje jasno, da je Hrvatsko treba napraviti za bazo evropske mirovne politike. Ko se Anglija poprime posla, se bo vprašalo samo, kdo je moralnejši za vlado. Mi in Srbi smo dva sveta.

Naš seljak ima interes za javne posle. Švehla, vodja češke seljaške stranke tega ne razume, in je nekemu našemu poslancu rekel: pustite politiko in pojdite v Beograd zahtevat ceste, ki jih rabi seljak. Naš poslanec pa je odgovoril: Naša pot v Beograd bi pomenila, da smo dvignili obresti, izgubili pa glavnico. Pot v Beograd bi pomenila negacijo hrvatske suverenosti. Republika pomeni veliko familijo, to pa je danes ves hrvatski narod. Živela Hrvatska!

Naročila muslimanom, pretnje klerikalcem.

Za Radićem je radićevski poslanec Kovačević napil hrvatski inteligenci, ki je pristopila ob ramo hrvatskemu seljaku. V istem smislu je govoril tudi poslanec Malčić. Nato je Radić pozdravil oba muslimanska zastopnika in med splošnim smehom dejal, da so muslimani izvrstni ljudje, toda v Beogradu na slabem mestu. Muslimanski Hrvati so v Bosni staroselci, zato mi kulturni Hrvati smatramo Bosno za svojo proti vsakemu privandrancu. Hrvatski narod *pričakuje od vseh Hrvatov, da ne bo nihče ostal v Beogradu* — to mora biti odgovor na batinanje narodnih poslancev. *Ako Korošec hoče v vlado, naj gre. Toda tedaj pri volitvah ne bo dobil niti enega mandata!* Hrvati-muslimani morajo priti v Zagreb, da bo tu 90 hrvatskih zastopnikov.

Musliman Ajanović je izjavil: Mi se ne moremo deliti od ostalih hrvatskih bratov in izvršili bomo dolžnost, ki smo jo prevzeli z vstopom v federalistični blok.»

Nastopila je še cela vrsta govornikov, v imenu Hrvatske Zajednice pa dr. Srkulj. Končno je Radić povedal še to-le: Ko se je v Sofiji izvršil prevrat, sem na seji rekel, da pošljimo v Beograd dva delegata, ki bi povedala Pašiću naj pozove Todora *Aleksandrova v Skoplje*, naj se pogodi z Daskalom, nam Hrvatom pa dà, kar je naše. Ustvarimo federacijo in nato skupno udarimo po Koburgu. Toda Beogradu govoriti ne koristi.

Govorili so še nekateri radićevski poslanci, nato pa je Radić ob šestih zaključil banket.

Pogreb Ferda Roša

V nedeljo so Hrastničanje položili k večnemu počitku starosto narodnih borcev v južnem delu slovenskega Štajerja, veleposestnika g. Ferda Roša. Kako obče spoštovan ter priljubljen je bil pokojnik in kako zna ljudstvo ceniti njegove zasluge na narodnem in gospodarskem polju, je pokazala impozantna množica vseh slojev naroda, ki so prihiteli, da spremijo na zadnji poti velezaslužnega moža.

Po končanih cerkvenih molitvah so zapeli pred hišo žalosti hrastniški pevci pod vodstvom g. učitelja Čandra lepo «Narodno nagrobnico», nakar se je pričel pomikati žalni sprevod proti prijazni cerkvici na Dragi. Sprevod je otvorilo četvero v črnino ovitih zastav narodnih društev, katerim je sledila dolga vrsta šolske dece pod vodstvom učiteljstva, hrastniški in trboveljski gasilci, domače orožništvo, četa lovcev, zastopniki mnogih narodnih in kulturnih društev ter velika množica ljudstva. Tudi od drugod so prihiteli prijatelji in zastopniki raznih organizacij. JDS je bila zastopana po članu ljubljanskega predsedstva bivšem ministru drju. Kramerju in predsedniku mariborskega načelstva Iv. Rebeku, SKS je zastopal član glavnega odbora g. Drofenik. Iz Ljubljane so došli višja nadzornika južne železnice Sajovic in Ludvik, dalje nadzornik gosp. Šulgaj, bivši hrastniški postajenačelniki, ki so imeli priliko v narodnih stvareh sodelovati s pokojnikom, dalje g. M. Dolničar in drugi. Laško je poslalo zastopnike državnih uradov z okrajnim sodnikom drjem. Pernatom, delegate narodnih društev z g. veletržcem Elsbacher jem, iz Celja je prihitel dr. Karlovšek in mnogi drugi. Posebno mnogo je bilo žalnih gostov tudi iz Trbovelj. Krsto z umrlim so nosili menjaje se domači gasilci in posestniki.

Ob odprtem grobu se je v imenu hrastniških kulturnih društev poslovil od pokojnika g. Simonišek. Poudarjal je, kako vsestransko uspešno je bilo Roševo delo za napredek prebivalstva. Razen tega, da je bil aktiven član kulturnih društev, je dal narodu mnogo več: v strogo narodnem duhu vzgojene sinove, ki so že dolga leta pred vojno kot zreli možje budili narodno zavest po domači dolini, ogroženi od prodirajočega nemštva. V imenu gasilcev je pokojnega pozdravil gosp. Dolinšek. V srce segajoče so bile besede predsednika lovskega društva g. Zupana. Žalostno je zadonel lovski rog v dolino — nikdar več ne bo imela vesela lovska družba priljubljenega tovariša v svoji sredi. Dve salvi iz lovskih pušk — žalostno je odjeknilo od gozdnatih hribov Kovka in Kuma. — Kmetijska družba, katere predsednik je bil pokojnik dolga leta v Trbovljah in vse kmetiško prebivalstvo se je poslovilo od svojega dolgoletnega voditela in župana po predsedniku Kmetijske družbe g. Kolencu iz Gaberskega pri Trbovljah, ki je naglašal: «Ni ga bilo doslej boljšega in zaslužnejšega moža od Roša med nami». Oglasil se je še gasilski rog, zadonela je žalostinka in domača gruda je sprejela vase, kar je bilo smrtnega na Ferdu Rošu. Bodi mu zemlja lahka.

Sokolstvo

Jubilejna javna telovadba Ljubljanskega Sokola

se vrši kot prva prireditev v proslavo društvene 60-letnice na Vidovdan 28. t. m. na letnem telovadišču v Tivoliju. Sodeluje Dravska godba pod vodstvom g. dr. Čerina. Skušnje so v sredo, 17. t. m. ob 18. na telovadišču, javna telovadba v četrtek ob 16. Telovadba obsega naslednje točke:

1.) Starejši in mlajši člani: po dve sestavi prostih vaj iz l. 1888, 1891, 1904, 1913, 1922.

2.) Proste vaje izbranih telovadcev z vsesokolskega zleta v Ljubljani leta 1904

3.) «Naprej».

4.) Moška in ženska deca: igre in raznoterosti.

5.) Člani: jubilejne proste vaje.

6.) Ženski naraščaj: župne proste vaje za l. 1923.

7.) Moška deca: Skupine.

8.) Članice: jubilejne proste vaje.

9.) Moški naraščaj: župne proste vaje za l. 1923.

10.) Orodne vaje članstva in naraščaja.

11.) Člani in članice: skupne proste vaje (jubilejne).

12.) Moški naraščaj: telovadna skladba na koračnico iz opere «Carmen».

13.) Članice: vaje s snežnimi kepami.

14.) Člani: Hkratne vaje na treh bradljah.

15.) Zaključna skupina vseh oddelkov.

Točki 1.) in 2.) imata namen v zvezi z vajami iz današnjega časa (poznejše točke) predočiti zgodovinski pregled razvoja prostih vaj v društvu v zadnjih 35 letih. Sestavi prostih vaj iz leta 1888 sta skladbi neznanega zlagatelja, iz leta 1891 sta iz čeških za II. vsesokolski zlet v Pragi, sestave iz prostih vaj za l. 1904, 1913 in 1922 so skladbe br. dr. V. Murnika, istotako proste vaje izbranih telovadcev (točka 2), Naprej (točka 3), jubilejne proste vaje članov in članic (5, 8 in 11) in skladba na koračnico iz opere «Carmen» (12), proste vaje za moški naraščaj (9) je zložil br. Viktor Černe, skupine moške dece (7) br. Kostnapfel in Kajzelj, proste vaje za ženski naraščaj (6) in vaje s snežnimi kepami (13) br. dr. V. Murnik z ženskim vaditeljskim zborom.

Prememba razporedja pridržana.

•

Sokolska župa Ljubljana I. Župni zlet v Kamniku, ki se vrši 28. in 29. junija 1923. ima sledeči spored: 28. junija ob 16. tekma članov, članic in naraščaja na sejmišču. — Ob 20. bratski sestanek tekmovalcev v «Društvenem domu». 29. junija ob 9. izkušnje, ob 14.30 slavnostni sprevod po mestu in pozdrav pred «Društvenim domom». Po sporedu koncertira Dravska muzika na telovadišču, nakar se vrši ob 16. župna javna telovadba in nato ljudska zabava. Zveze za udeležnike te sokolske prireditve so zelo ugodne, osobito za 29. junija, ko vozi ob 5.20 zjutraj izletniški vlak, ki se vrača v Ljubljano ob 20.50 zvečer. Toda tudi še ob 8.05 in tudi popoldne ob 14.10 imajo posetniki zleta priložnost, da se udeleže sokolskega praznika v Kamniku. Povratek ob 20.50.

Sokolska akademija na čast češkoslovaškim gostom. Sokolska društva v Bakru in Bački so priredila v nedeljo 24. t. m. slavnostno akademijo na čast češkoslovaškim gostom v dvorani Narodnega doma v Bački.

Sokolske proslave Vidovdana v celi državi. Iz vseh krajev naše prostrane domovine prihajajo poročila o velikih pripravah sokolskih društev za proslavo Vidovdana. Povsod se bodo vršile slavnostne akademije, predavanja, javni nastopi in druge prireditve.

Objave

× **Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani.** V torek dne 26. junija po 8. uri zvečer družabni sestanek vseh pevk in pevcev v hotelu Tivoli (Švicarija). Vabljeni so tudi vsi prijatelji naših pevcev. Na Vidov dan dne 28. junija sodelujemo pri prireditvi Saveza nabavljačkih zadruga na vrtu restavracije «Zvezda». Zbirališče točno ob 8. uri zvečer v pevski dvorani. Nastop je za vse članice in člane obvezen. V pondeljek dne 25. junija, v torek in v sredo, vsaki dan ob 6.15 pevska vaja za moški zbor. Vsi in točno! — Odbor.

× **Dobrovoljci!** Na podlagi sklepa odborove seje z dne 3. junija vas pozivamo, da nemudoma poravnate članarino, predpisano z okrožnico z dne 20. februarja 1923, ker bi sicer ne reševali vaših dopisov in prošenj. Kdor pa okrožnice ni prejel, naj to naznani. Nadalje tovariše ponovno opozarjamo, da morajo dopisom prilagati znamke za odgovor vlogam na različne urade pa potrebne kolke. — Oblasni savez dobrovoljaca za Slovenijo.

× **Bančni zavodi v Sloveniji na Vidov dan** ne poslujejo.

× **Ljubljanske trgovine na Vidov dan ostanejo odprte.** Z ozirom na to, da obratujejo na Vidov dan vsa obrtniška podjetja in tudi vsa industrijska podjetja ter z ozirom na to, da sledi Vidovem dnevu praznik je Zveza trgovskih gremijev sklenila na današnji seji, da se pridruži stališču obrtništva in industrije ter da ostanejo trgovine na ta dan odprte, da se ustreže željam kupujočega občinstva.

× **J. n. s. d. «Jadran»** priredi v sredo dne 27. junija poslovilni večer v restavraciji «Zvezda». Uljudno vabimo vse gg. starešine, da se udeleže polnoštevilno. Pričetek ob 20. uri. — Odbor.

× **Razstava risb učencev** v risalnici kr. drž. gimnazije v Kranju bo odprta dne 28. in 29. junija od 9. do 12. ter od 14. do 18. ure. Vstop prost.

× **Ženska obrtna šola na dekliškem zavodu «Vesna» v Mariboru.** Vpisovanje se vrši v petek od 8. do 12. ure v I. letniku obrtne šole. Dne 30. junija se vrše sprejemni izpiti iz računstva in slovenščine. Brez sprejemnega izpita se sprejmejo le učenke, ki so dovršile z dobrim uspehom III. razred meščanske šole. Predložiti rojstni list in zadnje izpričevalo.

× **Drž. gimnazija v Mariboru.** Sprejemni izpiti za I. razred leta 1923/24 se vršijo v soboto dne 30. junija od 10. ure dopoldne dalje. Vpisuje se do navedenega dne in do označene ure vsak dan, bodisi osebno ali s predložitvijo vpisnih listin (krstnega, oziroma rojstnega lista ter zadnjega šolskega izpričevala), tudi po pošti, pri gimnazijskem ravnateljstvu. — Sprejemni izpiti v jesenskem roku bodo dne 11. septembra.

× **II. redna glavna skupščina Mestnega udruženja ferialnega saveza Ljubljana** se bo vršila v torek dne 26. junija ob 17. uri na realki. Dnevni red: Poročilo upravnega odbora in revizijskega odbora, razpored dežurnih in slučajnosti. Vabimo vse člane in članice k obilni udeležbi.

× **XI. in zadnji sestanek znanstvenega odseka Slovenskega zdravniškega društva** se vrši v sredo dne 27. junija ob 17. uri v predavalnici Bolnice za ženske bolezni s sledečim sporedom: Prof. dr. Zalokar: Vnetje urachusa z demonstracijami, dr. Kern: Zdravniške razmere v Ameriki. — Odbor.

× **Občni zbor I. ljubljanske moške podružnice «Družbe sv. Cirila in Metoda»** se vrši dne 30. junija ob 6. uri zvečer v C. M. pisarni v Narodnem domu.

× **Državna realna gimnazija v Celju.** Vpisovanje v I. razred se bo vršilo v soboto dne 30. junija od 8. do 9. ure. Učenci v spremstvu staršev, oziroma namestnikov naj prineso k vpisovanju krstni list in zadnje šolsko izpričevalo z izrecno opombo šolskega vodstva, da je učenec usposobljen za vstop v srednjo šolo. Od 9. ure naprej se polagajo pismeni izpiti iz slovenščine in računstva.

× **Na trgovski šoli v Novem mestu** bo vpisovanje v I. in II. letnik v četrtek dne 28. in v soboto dne 30. junija, vsakokrat od 10. do 12. ure. Šolnina znaša 75 Din, v slučaju pa, da se ne oglasi v vsakem letniku zadostno število učencev in učenk, se šolnina lahko zviša na 80 do 100 Din mesečno.

× **Iluminacija Blejskega jezera dne 27. junija.** Kakor je bilo dosedaj običajno bo tudi letos na predvečer Vidovega dne razsvetljeno Blejsko jezero v proslavo narodnega ujedinjenja. Ob tej priliki bo svirala godba Dravske divizije. Posetniki vil ob jezeru bodo okna primerno okrasili in razsvetili. Zbirališče je pri pristanišču pred zdraviliškim parkom Čolni odplujejo točno ob 9. uri zvečer. Veliki čolni so občinstvu na razpolago. Cena za osebo 15 Din.

× **Delegatom slovenskih nabavljalnih zadrug.** Vsi slovenski delegati nabavljalnih zadrug drž. uslužbencev, ki pridejo na skupščino v Ljubljani dne 29. junija 1923 se uljudno vabijo na skupen sestanek dne 28. junija 1923 ob 6. uri popoldne v bibliotetski dvorani pokrajinske uprave v Ljubljani, na Bleiweisovi cesti, da se pogovorimo glede enotnega nastopa na skupščini in glede predlogov, ki se imajo staviti na skupščini od Slovencev. V interesu vseh slovenskih zadrug je, da se delegati udeležijo polnoštevilno sestanka.

× **Deška meščanska šola v Ptuju.** Vpisovanje v I. razred za šolsko leto 1923/24 se vrši dne 29. in 30. junija in dne 1. julija in jeseni dne 10. in 11. septembra vsakokrat od 9. do 11. ure dopoldne v pisarni ravnateljstva, Panonska ulica št. 5. Učenci morajo priti v spremstvu staršev ali njih namestnikov. Prinesti morajo s seboj krstni izpisek in izkaz, odnosno šolsko naznanilo z dobrimi redi o dovršenem 5. šolskem letu. Sprejemnih izpitov za prvi razred ni, nego se sprejme vsak učenec ljudske šole, ki je dovršil z dobrim uspehom 5. šolsko leto.

× **Mala Nedelja.** Narodno kulturno društvo priredi v nedeljo dne 1. julija v društvenem domu veselico z burko «Babilon», petjem, godbo in plesom. Začetek točno ob štirih popoldne. K obilni udeležbi vse uljudno vabi odbor. Pridite!

Mrzli kres

O kresi, ko se dan obesi, smo se navadno potili na solncu in postajali beduinsko rjavi. Po zaduhlih mestih smo zdihovali po zračnih planinah, hladnih dolinah in osvežujoči kopeli po rekah in jezerih. Letos nosimo o kresi površnike in maje, rokavice, nekateri celo porhatno ali trikotno perilo ter zmrzujemo po sobah kakor v zgodnji pomladi ali pozni jeseni. Z začudenim hrepenenjem se oziramo po pečeh in kar zavidamo tiste banke, ki zopet — kurijo. Pomislimo: o kresu zopet kurijo po sobah!

Kaj takega še ne. Prezgodnji letoviščarji so obupani nad svojim kašljem in nahodom, hotelirje, gostilničarje in posestnike vil pa poliva zona, ker mraz, dež in sneg so jim prekrižali spekulacije na letovičarske denarnice. Kratka bo letošnja letoviška in kopalna sezona.

Celo v Italiji imajo trajno hladno vreme in celo na jugu ni vročine. Po Apeninih sneži, pri Bergamu leži sneg, v Ferrari so plohe shladile temperaturo pod ničlo. Na Tirolskem je zapadel sneg, ki leži jedva 1000 m nad dolinami, in z Gorenjske slišimo šklepetanje z zobmi.

Letos je resnica, da se niti najstarejši ljudje ne spominjajo tako mrzlega kresa. Vsekakor je sedanje deževno in trajno hladno vreme velika anomalija in čuden meteorološki fenomen.

Mile in mrzle zime, še bolj pa vroča in hladna poletja nastopajo baje v skupinah. Od l. 1756. do 1770. je bilo nepretrgoma 15 gorkih poletij; od l. 1791. do 1798. jih je bilo osem, od l. 1778. do 1783. šest in prav toliko od 1872. do 1877.

Te gorke dobe so bile v poslednjih desetletjih vedno krajše. Zadnja skupaj se držeča vrsta toplih poletij obsega dobo od 1904. do 1906., torej le tri poletja. Tekom nadaljnjih 17 let so bila gorka poletja le posamezna, kvečjemu l. 1920. in 1921. dve gorki poletji zapored.

Toda tudi naši prapradedje, pradedje in dedje so doživeli zelo hladna poletja. V dobi 1730—1747 je bilo 18 hladnih poletij zapored; v dobi 1881—1888 tudi 8 precej mrzlih kresov. Takisto je bilo od 1812. do 1817. šest zaporednih hladnih poletij.

Tekom poslednjih 200 let so bila nič manj kot šestkrat po 4 hladna zaporedna poletja, štirikrat po 3 in sedemkrat po 2. Tudi poletje l. 1922. je bilo vzlic lepi pomladi in prvim tednom poletja v celem hladno, od zadnjega dne avgusta nadalje pa naravnost mrzlo in trajno mokro.

Po hladnih poletjih sledé navadno toplejše zime. Astronomi trdijo, da je na zemlji sploh vedno hladneje in da imajo solnčni žarki vedno manjšo moč. Zemlja se torej ohlaja. Le redka so prav vroča poletja, kakršno je bilo leta 1911. in 1921. Gotovo je, da dobimo letos še tople tedne, ko se bomo solnčili in potili; toda baje prav vročih dni ni pričakovati. Tako pravijo vremenski proroki. Kako bo zares, povemo šele v jeseni.

Mariborska nedelja

Že v soboto se je odpeljala «Glasbena Matica» na turnejo po bogatem Murskem polju. Zvečer so že ob nabiti dvoranici koncertirali v Gornji Radgoni, kjer so jih sprejeli navdušeno, gostoljubno in hvaležno. Lepe pesmi so dvigale srca, užigala ljubav in drugi dan so pohiteli Mariborčani v Ljutomer. Tam pa so jih še lepše pozdravili s cvetjem in godbo, župan je dajal duška vzhičenju prebivalstva, vodja Matičarjev je vračal. Opoldne prava pogostitev vinorodnih krajev in potem dubkom polna dvorana, pesem za pesmijo užiga salve navdušenja. Po koncertu zopet slovanska gostija in potem med plesom in pesmijo med vinogradi proti Ormožu. Ob polnoči so že prikorakali tja. In tudi tam pesem za pesmijo, dokler jih ni jutranji brzovlak z lovorjem ovenčane prepeljal v Maribor.

Že zvečer so se vrnili Sokoliči iz Ptuja. Mariborska sokolska župa je imela tam svoj dan dela. Že zjutraj ob petih so se odpeljali dečki in deklice. Komaj so v Ptuju pozaitrkovali, že so stopili na vežbališče in pričele so skušnje in tekme. Mladi in najmlajši — pa vendar toliko uspeha. Samo nekaj let in mariborska župa bo imela jeklen kader sokolskih zborčev. Čez tisoč jih je v pestri sliki korakalo skozi renegatski Ptuj. Komaj so skromno pokosili, že so stopili na telovadišče in množica domačinov se je čudila eleganci in strumnosti mladih junakov. Nov rod raste. Komaj so končali, že so morali hiteti na vlak in večerjali so že v Mariboru. Bil je lep dan onega dela, ki rodi veselje in zadovoljstvo.

No, tudi Maribor ni čisto miroval. Naši Rimljani so namreč pričeli z drugo taktiko. Stopili so na ulico z muziko katoliške mladine, ki je že v soboto zvečer prenašala po ulicah lampijone. Zjutraj so šli k maši in popoldne so se pokazali na vrtu semeniška Orliči. Publike k sreči ni bilo in tako tudi ne zaslužene kritike. Omladina je na večer zopet odmuzicirala v Vetrinjsko ulico. S kolodvora so prišli ravno naši mladi in katoliški omladinec je gromko zaklical: «Doli Sokoli!»

Prijazno solnčece se je zopet skrilo za oblaki in na ulici je pričel rositi drobni dežek. Filistri so zapustili svoje domove in se zgnetli v oštarijah. Naši mladi pa so sladko počivali po trudnem delu in se veselili na petkov zlet, ko polete zopet na deželo v Pegnico. Takrat pa pojde ves Maribor z njimi.

Domače vesti

NOVO HIŠO

zidajo pred mojimi okni. V njej bodo ljudje s svojo usodo. Otroci bodo tu rojeni in bodo doraščali in tu se bodo godile njihove sanje, ko nas več ne bo, v leti 1970.—1980. na primer! Čudna je misel na t a k r a t. Gledali bodo na stene in vrata, ali doživljali tmino hodnika, ali svetlobo na verandi, ki je danes še ni, ki šele nastaja.

Saj smo popreje že skoraj pozabili, kaj je to: Nova zgradba. Dasi smo v svojih mlajših letih često gledali in tudi plezali po odrih . . . Potem vojna in sedaj . . . zidajo. Globoko zarijejo v zemljo in potem polagajo temelje v globino, kleti počez tramove in traverze, cement in opeko. Povsodi diši po lesu, po prahu, malti in opeka, — vsak kos je kos naše majke zemlje, vsak kos je v ognju utrjen. Iž njih se sestavlja in raste zid, nad vsem se beli sveže ostrešje v modro toplo majnikovo nebo. Po stari šegi postavijo na vrh drevesce, trakovi so beli, modri in rdeči, venci so zeleni. Potem se po vrsti razporede strešniki, kladivo udarja, dvigala škripljejo, pesek drgne, dul po oljnati barvi se vsiljuje, in za hišo že hodi vrtnar gledat, kod bo potegnil svoje grede, zasadil lipo in kostanj in rožni grm.

Staro, znano življenje se nanovo pojavlja, ponavlja. Stara naša zemlja ni nikomur nevoščljiva in ni skopa, pripravljena ima drevesa in zemljo, železo — in ljudi, vsega dovolj, vsega preveč. Le kako vse to uporabiš, to je tvoja naloga! Hokus pokus! Potem bodo zastavice z drevesca na vrhu povihravale v vetru in naznanjale, da je novi dom dograjen . . .

Modri možje stopajo mimo in si strupeno pripovedujejo: «Tuja valuta . . . da, da, kdor zna pa zna, mi tega ne zmoremo . . .»

Je že tako. Kljub temu pa hiša raste!

In še bomo gledali, kako raste iz zemlje za zemljane. Tudi ta nevoščljivost ne bo trajala vedno, tista neumnost, ki sedaj gospoduje nad vsem in vsemi. Spregledali bomo vsi in od povsodi bo odzvonjalo kladivo in lopata in sekira in motika in škripanje koles in iz zemlje bodo rasli domovi. V Juin iz zemlje bodo rasli domovi. V Juli naši vnuki, v letu 2023.

V letu 2023. Ko nas več ne bo in ko bodo naši vnuki In urejena naša biša. In naša država. H. H.

*

* **Povratek Jugoslovanov iz Rusije.** V Beograd se je vrnilo preko Bolgarije iz Rusije 34 oseb moških, žensk in otrok. Vojni vjetniki, ki so se v Rusiji poženili. Pogled na te družine je bil strašen. Nagi in bosi, izstradani do onemoglosti. O prilikah v Rusiji pričajo strašne stvari. Ako v Rusiji kdorkoli potoži, da mu je zlo, ga zapro in potem gorje. V Rusiji je danes dobro samo komisarjem in njihovim družinam. Vjetniki so povedali, da so plakali, ko so po šestih letih zopet stopili na rodno zemljo ter gledali blagodat življenja, ki ga tako dolgo niso videli.

* **Odlikovanje hčerke prezidenta Masaryka.** Rdeči križ kraljevine SHS je odlikoval gdč. dr. Alico Masaryk z redom Rdečega križa.

* **Parastos kosovskim junakom.** Na Vidovdan, dne 28. t. m., se bo vršil ob 9. dopoldne v pravoslavni vojaški kapeli na Taboru v Ljubljani parastos za pokoj duše kosovskih junakov, kakor tudi vseh za naše osvobojenje in ujedinjenje padlih borcev.

* **Pod fašistovskim terorjem na Reki** Fašistično združenje na Reki je zahtevalo od ribiške zadruge, da pristopi fašistiški organizaciji. Ker so ribarji to odklonili, so fašisti pod zaščito karabinijerjev navalili na neke ribarje ter jih neusmiljeno pretepli.

* **Kongres nabavljačkih zadrug državnih uslužbencev v Ljubljani.** Danes od 20. ure dalje prijateljski sestanek pri Čadu pod Rožnikom. V sredo ob istem času v hotelu Tivoli, v četrtek v Zvezdi s sodelovanjem pevskega društva «Glasbene Matice». V petek ob 8. dopoldne glavna skupščina Saveza NZDS v veliki dvorani Mestnega doma, ob 20. zadružna večerja v veliki dvorani Kazine. V soboto ob 6·47 izlet na Bled. V slučaju slabega vremena izostanejo prijateljski sestanki 26. in 27. t. m. Dne 27. t. m. se vrši seja nadzorovalnega odseka Saveza NZDS v Zvezdi, 28. t. m. ob 9. dopoldne pa seja upravnega odbora Saveza NZDS istotam.

* **Štrajk mornarjev traja dalje.** Ves pomorski promet v našem Jadranu, razven voženj malih ladij, ki služijo čisto lokalnemu prometu, je tudi včeraj počival. Pomorska zveza med Bakrom in Dalmacijo je še vedno ukinjena. Stavke se udeležuje samo od «Jadranske plovidbe» 212 častnikov in 1080 mož. Omenjena družba ima 100 brodov. «Savez jugoslovenskih pomoraca» izjavlja, da ne veruje v deficit družbe, s katerim zagovarja trdovratno odklanjanje zahtev mornarjev. Družba je dobila od države 9½ milijona dinarjev, a jih zahteva sedaj 60 milijonov. Mornarji so ministrstvu poslali memorandum, v katerem zahtevajo podržavljenje parobrodne družbe. Ravnateljstvo «Jadranske plovidbe» na drugi strani izjavlja, da uvideva upravičenost zahtev mornarjev ter zvrača glavno krivdo na vlado, ki svojih obvez ne vrši. Tako n. pr. ni država plačala že celo leto niti pare za prevoz pošte po parobrodih. — V soboto se je vršil na Sušaku pod milim nebom velik javen shod, ki je sprejel ostre resolucije v prilog mornarjem. — Gospodarsko društvo v Bakru je včeraj poslalo ministrstvu brzojavko, v kateri opozarja na veliko opasnost za splošno gospodarstvo, ako se štrajk skoro ne konča.

* **Izlet beograjskih srednješolcev v Slovenijo.** Beograjska podružnica Ferijalnega saveza pripravlja izlet v Slovenijo s člani z vseh beograjskih srednjih šol. V Sloveniji se bodo ustavili največ v Ljubljani, na Bledu in v Mariboru. Pri povratku iz Slovenije bodo šli izletniki morda tudi v Split. Izletnike bodo spremljali profesorji.

* **Drva za uradnike.** Iz Beograda poročajo, da je ministrstvo za šume in rude izdalo naredbo, da se iz vseh državnih gozdov prodajajo drva državnim uradnikom po ceni 130 Din kubični meter.

* **Draginjske doklade za orožnike.** Iz Beograda poročajo: Ministrstvo notranjih zadev in komanda orožništva sta zopet predložila ministrskemu svetu, da se takoj zvišajo draginjske doklade vsem orožnikom, ker je konštatirano, da se je v zadnjem času orožniški kader znatno zmanjšal, in sicer samo radi preslabih dohodkov. Ministrski svet bo na eni prihodnjih sej odločal o tem vprašanju in ga bo rešil — kakor se splošno pričakuje — povoljno.

* **Mestno zastopstvo v Virovitici razpuščeno.** Pokrajinsko namestništvo v Zagrebu je razpustilo mestno zastopstvo v Virovitici zaradi nezakonite izvolitve mestnega župana, ki je bil radićevec. Vladni komisar bo v najkrajšem času razpisal nove volitve.

* **Izsušenje Skaderskega jezera.** Minister poljoprivrede bo te dni odposlal v Črno goro komisijo, ki naj prouči vprašanje izsušenja Skaderskega jezera, s čemur bi se pridobilo 20.000 ha zemlje. Delo bi stalo okoli 30 milijonov dinarjev, a bi ž njim bilo rešeno vprašanje prehrane siromašnega prebivalstva Črne gore.

* **Regulacija Drave pri Ptuju.** Poljedelsko ministrstvo je zahtevalo od finančnega ministrstva, da mu odobri kredit v znesku 2,500.000 Din za regulacijo Drave pri Ptuju Kredit je že odobren in tudi od ministrskega sveta potrjen. Z regulacijo se prične v kratkem.

* **Odpust iz državne službe.** Ker je okrožni agrarni urad v Murski Soboti razpuščen, so iz državne službe odpuščeni: Josip Šaut, tajnik 3. razreda okrožnega agrarnega poverjeništva v Murski Soboti; Franjo Cerkvenik in Iv. Rengljev, pisarja 3. razreda okrožnega agrarnega urada v Murski Soboti ter Friderik Kutin, geometer 1. razreda pri istem uradu.

* **Smrtna kosa.** Včeraj zjutraj je umrla profesorju Josipu B r e z n i k u hčerka-jedinica Jelka, učenka IV. razreda, stara komaj deset let. Zavratna bolezen je v malo dneh ugrabila ljubeznjivo, dobro dekletce kruto prizadetim starišem, katerim je bila Jelka v radost in ponos. Pogreb se vrši danes ob 3. popoldne iz hiše žalosti Gledališka ulica št. 10 do pokopališča pri Sv. Krištofu, odkoder prepeljejo ubogo Jelko v Kamnik, da jo tamkaj položijo k večnemu počitku. Pogreb v Kamniku se vrši v sredo ob 10. dopoldne na pokopališče v Žalah. Spoštovani rojbini naše iskreno sožalje. — V soboto dopoldne je umrla v Dolenji vasi pri Cerknici mati akad. slikarja in ravnatelja umetniške šole «Probude», g. Franjo Steleta, v starosti 71 let. Pogreb je bil včeraj zjutraj. — Včeraj ob 3. uri zjutraj je umrla ga. Rozi Pust, soproga občno znanega mesarskega mojstra v Ljubljani. Pogreb se vrši danes ob pol 4. uri popoldne iz zavoda sv. Jožefa, Vidovdanska cesta na pokopališče k Božjemu grobu v Štepanji vasi. Blag jim spomin.

* **Promocije.** Gospodje Anton Debeljak iz Loškega potoka, Klement Jug iz Solkana, Pavel Karlin iz Ljubljane, Rudolf Kolašč iz Hermancev pri Ptuju, Stanislav Lelen iz Ljubljane, Ivo Rubić iz Supetra pri Splitu, Mirko Rupel iz Trsta, Ernest Turk iz Ljubljane in Franjo Žgeč iz Dornove pri Ptuju bodo jutri, v sredo opoldne v velikí dvorani ljubljanske univerze promovirani za doktorje filozofije. Za doktorja prava pa bosta jutr istotam promovirana gospoda Ivan Kavec z Brega in Lovro Lipič iz Dobre vasi na Koroškem.

* **Zrelostni višji tečajni) izpiti na državni gimnaziji v Mariboru,** ki jim je predsedoval gmnazijski ravnatelj dr. Josip Tominšek, so se vršili od 19. do 23. junija. Izmed 33 kandidatov, med njimi 4 realni gimnazijci, sta bila dva zavrnjena, da ponavljata izpit iz enega predmeta, ostal so prestali izpit uspešno. Novi predpisi ne poznajo odlike. Po prejšnjih predpisih bi imeli odliko: Maister Hrvoj, Podesnik Vladimir, Tominšek Josipina. Uspešno so izpit dovršili: Bajlec Franc, Bakan Štefan, Brumen Franc, Budihna Lovro, Cvetko Anton, Cvetko Branko, Dolar Nada, Gorup Josip, Grossmann Božena, Jereb Bogdan, Kolenc Franc, Kauta Josip, Krulc Fran, Pipuš Iskren, Raporšek Ludvik, Strnad Ivan, Šijanec Milan, Trampuš Josip, Vehovec Aloizij, Videb Slavko, Vošpernik Ivan, Zelenka Milan ter realni gimnazijci Danev Emil, Glazer Milka, Živič Ivan.

* **Invalidski kongres.** Iz invalidskih krogov nam poročajo: Približno pred enim mesecem se je vršil v Splitu invalidski kongres, ki je razpravljal o vprašanju, kako stališče naj zavzamejo invalidi napram novemu invalidskemu zakonu. Izvoljen je bil tudi nov odbor s sedežem v Beogradu, v katerem so zastopani delegati vseh večjih mest naše države. Tako ima Ljubljana v odboru tri in Ptuj enega, Celje pa nobenega zastopnika, čeprav ima svojo invalidnico, organizacija pa šteje nad 300 članov. Oblastna organizacija v Ljubljani mora na vsak način prepustiti Celjanom enega delegata. Neobhodno potrebno je tudi, da se nam poroča, v kakem stadiju se nahaja novi invalidski zakon, ki ga je izdelaval že bivši minister dr. Žerjav, kakor tudi, da dobi celjski invalidni zavod polnomočno dovoljenje za popravila protez, ker bo le tako odgovarjal svojemu namenu.

* **Tombola «Gosposvetskega Zvona».** Na nedeljski tomboli «Gosposvetskega Zvona» v korist naših zasužnjenih bratov na Koroškem, je bilo razdeljenih 9 tombol, 50 činkvinov in 70 kvatern. Tombolo so zadeli: Ga. Justina Lavrenčič, soproga knjigovodje na Poljanski cesti, pohištvo; Anton Skuk iz Gosposke ulice, voziček z živili; Mihael Bricelj, kuhinjsko posodo, Alojzij Stancer, zidar, otroški voziček; kuharica Marija Somrak, perilo za ženina; kuharica Neža Rjavc, umivalno mizo; Marija Pogorevčnik, železničarjeva žena, blago za žensko obleko; učenka meščanske šole Frida Maguša, moško obleko; knjigovez Matija Pogačnik, sodček piva.

* **Razstavo najmlajših smo imeli v nedeljo na šentjakobski dekliški osnovni šoli v Ljubljani.** Razstavile so učenke II. in VI. kot zaključnega razreda risbe, ročna dela in še mnogo drugega pisanega drobiža ter pokazale česa vsega jih je naučila gdč. Machova. Tu je bilo na mizah in ob stenah risarskih izdelkov od prvih početkov do imenitnejših poizkusov v narodni ornamentiki in veselih ilustracij k šolskim berilom, pestrih pirhov na papirju in v naturi, ličnih škrinjic, oblekc in nekaj prav posrečenih poizkusov modeliranja. Jej, jej, so dejali stariši, sorodniki in obilo drugih interesiranih, pa včasi se vsega tega nismo učili. Danes pa se učijo, naučijo in želeti bi le bilo, da bi vse naučeno ostalo za življenje. Gre pa za trud vse priznanje šolskemu vodstvu in gdč. Machovi.

* **Žegnanje v Trnovem,** katero je priredilo v nedeljo napredno gospodarsko in prosvetno društvo za Krakovo in Trnovo v Hribarjevem gaju, je privabilo veliko število občinstva in je vladalo ves čas nenavadno živahno razpoloženje. Ob 4. pop. sta se pripeljala med gromkim smehom žabja nevesta Skokica in ženin Dolgokrak, nakar ju je pred prestolom cesarja Rega-Kvaka svečano poročil vodni minister pl. Smuk. Po poroki je sledila svatbena pojedina in se je lahko vsakdo najedel pristnih trnovskih štrukljev, kdor jih je kupil. Trnovski žabji lovec je neprestano cvrl sveže žabe. Mnogo obiskovalcev je imel zlasti muzej, kjer si videl originalne tipe starih žab in žabarjev in pa t. zv. Škendrov protokol o doživljajih društva devičarjev in devic. Zvečer je bila bajna razsvetljava, ob svitu krakovskega fantovskega solnca pa ob sviranju godbe in harmonik ples, ki sta se ga udeležila tudi novoporočenca Skokica in Dolgokrak.

* **Lep uspeh slušatelja ljubljanske tehnike.** K naši nedeljski notici o nagradah za regulačni načrt Karlovca se nam dodatno poroča, da sta dobila drugo nagrado poleg g. Omahna gg. arh. Joža Jelenc in inž. Hinko Pajer, ki sta skupno izdelala nagrajeni načrt.

* **Za otvoritev sprejemne brezžične brzojavne postaje v Ljubljani.** Včeraj se je v trgovski in obrtniški zbornici vršil na inicijativo gg. zborničnega pristava Mohoriča in nadinž. Osane sestanek zastopnikov denarnih zavodov in časopisja glede otvoritve že obstoječe sprejemne brezžične brzojavne postaje na poslopju ljubljanske poštne direkcije. O zadevi je referiral g. nadinž. Osana. Prisotni so se izjavili za takojšnjo otvoritev, ki bi bila važnega pomena za liste in denarne zavode. G. Osana se odpelje v Beograd, kjer bo na pristojnih mestih posredoval za takojšnjo otvoritev, ker to ni zveza no z velikimi stroški.

* **Nekaj štatistike o prometnih sredstvih v Zagrebu.** Avtomobil kot osebno in tovorno prometno sredstvo se je v zadnjem času v Zagrebu zelo razširil. Tako je sedaj tamkaj v prometu 380 osebnih avtomobilov, 37 avtotaksov, 102 tovornih avtomobilov in 56 motornih koles. Tramvajski promet je ogromen. Zadnjih devet let se je prevažalo s plačanimi kartami povprečno po 14 milijonov oseb, medtem ko je bilo v letu 1914 le 6,500.000 tramvajskih potnikov. Ta promet je prošlo leto zvladalo 35 motornih 34 priklopnih vozov. Važen prometni pripomoček so še vedno bicikli, katerih je v Zagrebu v uporabi okoli 1000. Končno so tudi še fijakerji tu in v lepem številu 120 pomagajo oživljati zagrebške ulice, akoravno so sedaj, v času avtomobilov, že precej izgubili svojo nekdanjo važnost. Razven navedenih prometnih sredstev pa ima Zagreb tudi še 4000 tovornih vozov, ki večinoma oskrbijo tovorni promet med obema kolodvoroma in raznim podjetji in trgovinami.

* **Kuratorij za slepce.** Ker bivši kuratorij za slepce, ki ga je imenovala vlada, ni imel trdne pravne podlage, se je kuratorij kot tak razpustil in se je ustanovilo novo društvo z imenom «Kuratorij za slepce». Namen novega društva je, skrbeti za slepce sploh, zlasti pa postaviti poseben «Dom za slepce». Kajti sedanji slepčevski zavod v Kočevju visi v zraku in mu ni zagotovljen trajen obstanek. Društvo bo opravljalo vse privatno imetje v korist slepcem. Prihodnji teden bo ustanovni zbor novega društva. Želeti je, da bi pristopilo k novemu društvu mnogo članov. Letna članarina znaša 20 Din, za slepce 5 Din, ustanovnina 500 Din. Podporni član je, kdor daruje društvu kakršnokoli vsoto.

* **Smrtna nesreča rudarja.** V premogokopu v Sv. Rupertu nad Laškim je dne 18. t. m. ubilo rudarja Karla Antlerja. Izpraznjeval je vagončke pod zavorami, ko se nenadoma utrgala vrv in je napolnjen vagonček z vso silo pridrvel v Antleja. Zdrobil mu je glavo. Ponesrečeni rudar je bil komaj v 24. letu. To je že druga žrtev.

* **Žrtev bede in pomanjkanja.** Čuvaj južne železnice J. G., ki službuje v Ljubljani ob glavnem prelazu železnice ob Narodnem domu, se je v nedeljo okoli 8. zjutraj zgrudil vsled oslabelosti na tla, in bil precej časa onesveščen. To je vse posledica bede, ki vlada v vrstah državnih uslužbencev in železničarjev.

* **Nesreča s samokresom.** Včeraj ob tričetrt na tri popoldne se je v svojem stanovanju na Zrinskega cesti št. 6 v Ljubljani po naključju ustrelil v nogo pod kolenom carinski revizor, Drago Bognar. Imel je namreč nabasan samokres v žepu suknjiča. Ko je snel suknjič z obešalnika, je padel samokres na tla in se sprožil ter je krogla zadela revizorja Bognarja ravno pod kolenom v nogo. Prepeljali so ga z rešilnim vozom v Leonišče.

* **Poskušen samomor aretiranca.** V petek ponoči je bil na progi Zidani most v vlaku okraden trgovec Franjo Anti iz Osjeka. Tatvine je bil osumljen železničar S., ki je bil tudi takoj aretiran. Med zaslišavanjem pri orožnikih je aretiranec prosil, naj ga spuste na stranišče, kjer si je potem skušal z nekim ostrim orodjem prerezati vrat. Prepeljali so ga vsega okrvavljenega in nezavestnega v bolnico v Celje.

* **Okradena služkinja.** Po velikih mestih je razvit tip sleparjev, ki si jemljejo za delokrog po največ velike kolodvore. Tamkaj z izkušenim očesom precenjujejo došlece ter si izberejo med njimi svoje žrtve, ki jih na razne načine osleparijo. Taki sleparki je padla v roke tudi mlada slovenska služkinja Marija Tušak, ki je šla v Zagreb iskat službe. Na državnem kolodvoru se ji je pridružila nepoznana ženska, ki se ji je takoj ponudila da ji najde službo. Ta ženska je odvedla potem Tuškovo v gostilno, kjer so obedovale, nakar je neznanka brez slovesa izginila. Tamošnja natakarica je opozorila preslepljeno dekle, da je bila njena spremljevalka znana tatica, nakar je ta v velikem strahu šla po košaro, ki jo je prej v prisotnosti tuje ženske spravila na kolodvoru. Prišla je prepozno, ker je tatica že vse njene stvari odnesla. Nato je srečala tatico na ulici. Ta ji je vrgla s sebe ženski plašč v vrednosti 10.000 kron, proseč jo, naj vzame to za odškodnino ter ji prizanese s policijo. Tuškova pa na to ni pristala in je poslala za bežečo tatico policaja, ki je odvedel žensko v zagrebške zapore na brezplačno hrano.

* **Tatvina v vlaku.** V noči od 22. na 23. t. m. je bil na potu proti Zidanemu mostu trgovec Franjo Anti iz Osjeka, v vlaku med spanjem okraden. K sreči je oddal veliko vsoto denarja, ki jo je imel pri sebi, svojemu tovarišu v shrambo in so zginili samo dokumenti. Tatvine je osumljena neka oseba, ki je bila opažena v vozu in jo je orožnik Župnek tudi takoj aretiral.

* **Dojenčki in otroci** postanejo močni po uživanju «Itofant» hranilne moke, ki se dobiva povsod. Glavna zaloga: drogerija «Adrija», Ljubljana, Šelenburgova ulica.

* **Zahtevajte po vseh restavracijah in** kavarnah prvovrstna vina v steklenicah tvrdke Gjuro Valjak, Grajska klet, Maribor.

* **Izgubljen je bil** v soboto, 23. junija na cesti iz Št. Vida do Ljubljane milje, vdelan s kleklanimi vzorci. Najditelj se prosi, da ga odda proti nagradi v upravi «Jutra».

Dopisi

PRESERJE PRI LJUBLJANI. Odkar si je postavil naš Sokol, čeprav z velikimi žrtvami, lično zgradbo, se je razvilo živahno delovanje. Krepki fantje pridno vadijo v telovadnici, naši diletantje pa so že v splošno zadovoljstvo občinstva priredili veseloigro «Težke ribe». Dne 1. julija se bo vršila slovesna otvoritev Sokolskega doma in je zaradi ugodnih železniških zvez pričakovati številne udeležbe bratskih društev, in to tembolj, ker nudi okolica vse polno krasnih izletov.

TRŽIČ. V našem lepem trgu je nenavadno živahno kulturno življenje. Vrste se predstave, koncerti, komorni večeri, akademije in telovadni nastopi. Toda vse, kar je bilo v polpretekli sezoni, bo nadkrilila prireditev prostovoljnega gasilnega društva v dneh 28. do 30. junija o priliki blagoslovljenja nove motorne brizgalne na bencinski pogon. Gasilski zbor vežba neprestano, da bo nastop prvovrsten. Tudi gasilski naraščaj je pridno na delu in okolica se polagoma odeva v praznično obleko, da sprejme dostojno svoje goste. Naj torej nihče ne zamudi prilike in pohiti na Petrovo v Tržič.

RIBNICA. Najvažnejši dogodek zadnjih časov je pri nas zidanje poslopja meščanske šole. Dne 8. junija so postavili temelj in je upati, da bo stavba v slučaju ugodnega vremena že do jeseni pod streho. S tem bo meščanska šola zasigurana in odstranjena nevarnost, da bi jo morala šolska oblast zaradi pomanjkanja prostorov ukiniti. Solo zidata trg Ribnica in njegova vrla posojilnica. Upamo pa tudi, da dosežemo v šolskem letu 1923/24 četrti nastavni razred, da ne bodo učenci začetkom šolskega leta begali širom Slovenije kakor danes.

TRBOVLJE. V «Jutru» smo opazili, kako razni dopisniki razpravljajo, kda je visela zadnjikrat frankfurterica v Trbovljah. Ne eni ne drugi nimajo prav. Pri vsaki avstrijski zmagi od leta 1914 do 1917 so visele frankfurterice v neki izložbi nad Viljemovo sliko in tudi na strehi kot simbol Herrenvolka. Danes pa je dotični gospod odbornik radikalne stranke, njegov svak pa bo gerent «Nicht Michel» kakor v Reisnerjevi dobi ampak «Ruf mich Miha». In sedaj se prične pripovedka o Mihi in Jožetu, pa ne iz tisoč in ene noči, ampak o ljudeh, ki znajo sliko polepšati, čeravno je zadaj od preteklosti črna.

ŠOŠTANJ. Prihodnji mesec bosta za Šoštanj dva pomenljiva dogodka. Dne 8. julija bo zlet savinjskega in šaleškega sokolskega okrožja, 14 dni pozneje pa se zbere v mestu Orlovstvo. Oba nasprotnika bosta napela vse moči, da nadkrilita drug drugega, kajti zmaga ali poraz bo odločeval o bodočnosti, napredku in obstanku obeh organizacij. Šoštanj sam zahteva, naj bo sokolski zlet najsijajnejša manifestacija sokolske ideje. Zato bodi klic po savinjski in šaleški dolini: dne 7. junija vse v Šoštanj!

Domače borze

25. junija.

ZAGREB. Na tržišču z efekti so poskočili lesni papirji razen Našičke industrije drva. Od bančnih papirjev se je najbolj iskala Jugoslavenska banka Na tržišču z devizami se opaža že dalje časa isti pojav. Tečaji so sprva slabi, pozneje pa se učvrstijo. Isto velja tudi za današnjo borzo. Notirale so devize: Dunaj 0.1245—0.1255, Berlin 0.08—0.0875, Budimpešta 1.02—1.06, Bukarešta 45.76 do 46.25, Italija 399—400, London 408 do 411, Newyork 88—88.5, Pariz 545 do 552, Praga 267—268, Sofija 0—95, Švica 1592.5—1595; valute: dolar 87—87.5, češkoslovaške krone 263—264, 20kronski zlatnik 330—0, napoleondori 320—0, lire 394; efekti: Jugoslavenska banka 117 do 122, Praštediona 1015—1020, Slavenska banka 105—108, Trboveljska premogokopna družba 1100—1125.

BEOGRAD. Čeprav se dinar v Curihu drži čvrsto (6.35), je bila danes čvrsta tendenca. Blaga je bilo dovolj razen v devizah Ženeva, ki se je po sestanku zaključila po 1595. Pada samo Sofija. Notirale so devize: London 408 do 408.2, Pariz 548—550, Newyork 88 do 88.5, Ženeva 1592.5—1595, Milan 398 do 400, Praga 267.2—267.5, Berlin 0.079 do 0.08, Dunaj 0.1245—0.125, Bukarešta 44.5—45, Sofija ponudba 94, Budimpešta 1.02—1.01.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».
Odgovorni urednik Fr. B r o z o v i č.

Kapitalisti, pozor!

Radi preuzeća druge industrijske struke prodaje, odnosno iznajmljuje se dobro uvedena, više godina poslujuća tvornica lahke struke, koju može voditi pojedini iole naobraženi laik sa srednjom školskom spremom. Tvornica je providjena, osim sa u struku spadajućimi raznimi strojevima, takodjer sa benzinskim i električkim motorom te parnim strojom, koji se kuri sa ugljenom, piljevinom i drvima tako, da je isključen svaki zastij u poslovanju u slučaju pomanjkanja jednog ili drugog gonila. Tvornica obsiže pisarnu sa 30 č. m., radione sa 138, 156, 66 i 68 č. m., magazin sa 53 č. m., strojaru sa 52 č. m., nuzradionu sa 48 č. m. Providjena je sa stanom za radništvo, i to: kuhinja sa 48 č. m. te četiri sobe u obsegu od 32-35 č. m. uz razne nuzprostorije, a osim toga imade pod krovom jošte dva magazina sa 250 č. m., zatim staju, šupu, štagalj za sijeno, vrt za povrće te voćnjak u sveukupnom obsegu preko 8000 č. m. Uz tvornicu leži posebna kuća sa stanom, sastojećim iz 3 parketiranih velikih soba, predsobe, kuhinje, smočnice, kupaonice, klozeta u prizemlju te 2 sobice pod krovom sa raznimi drugimi uporabivimi nuzprostorijama. Koli u tvornici, u radničkimi stanovima te u posebnoj kući uvedena je električka svjetlost. Tvornica je prizemna sa solidnim zidovima 80 cm širokima, na kojoj se može izvesti dogradnja, za koju je učinjen već nacrt. Prodaje se kompletno kako danas obratuje sa svim inventarom ili bez istoga, te se može preuzeti sve radništvo sa tehničkim vodjom. Daje se uz povoljne uvjete u najam takodjer osobama koje su za to spremne te razpolažu kapitalom, da bi mogle platiti najamninu za tri godine unapred. Sav kompleks leži u Sloveniji u industrijskom kraju u blizini željezničke stanice te na glavnoj državnoj cesti. Samo ozbiljni reflektanti, koji razpolažu gotovinom od najmanje 500.000 Din, neka se obrate sa svojimi naslovima pod «TVORNICA U SLOVENIJI» na upravu «Jutra«. Posrednici su isključeni. 1117

Milan Pugelj:

Gospodinja

Zjutraj na vse zgodaj pripravijo male lojternice za bolnico. Spredaj priveže jo sedež za voznika, zadaj pa narede celo posteljo. Med klinci ob straneh se beli platno novih rjuh, blazino obrobljajo okoli in okoli bele čipke, a rdeča odeja se svetlika v solncu. Iz hleva pripeljejo konja, veliko, svetlo, rjavo kobilo z dolgim repom in ogromnim komatom ter jo počasi vprežejo v voz. Nekaj časa ni potem nikogar pred hišo.

Izza hriba na vzhodu se dvigne majsko solnce in prešine čisto ozračje s tisočerimi žarki. Mlado listje sadnega drevja se koplje z vidno zadovoljnostjo v svežini te svetlobe in v toploti; petelin se veselo razkoračí, zapoje na vso moč in se podjetno zapodi za bližnjo kokošjo. Priklenjeni pes prileze iz hiše in se zadovoljno povalja po tleh. Nad hišo se zasveti bela cesta, vijoča se nalahko v holm, a prav s holma zasije cerkev s srebrno streho in zlatimi okni.

Zdaj prihaja iz veže šum in začujejo se drsajoči koraki

— Le počasi, Martin! Vas kaj boli, mati?

— Je že dobro, odgovarja slaboten glas na plevnici.

Spredaj neseta natakarica in gospodar, vsak na enem koncu, zadaj držita dekla in konjar. Oprezno, karo morejo, gredo preko treh stopnic in prinesejo gospodinjo do voza. Po obrazu, ki edini kuka izpod odeje, bi ji prisodil kakih šest do sedem križev. Izpod modre rute se vije par snopkov srebrnoživih las, oči so trudne, majhne, globoko udrte, veke, ki leže na njih, skoro popolnoma črne, tenke in v stotero gub nabrane ustnice pokrivajo brezzobe čeljusti, ki vedno momljajo in se tresejo.

Polože jo na tla. Gospodar, njen mož, čvrst, še ne štiridesetleten, skoči žurno na voz in reče natakarici:

— Polona, no, kam si se pa zazijala? Poprimite zdaj in dvignite počasi do vrha lojtrnic Ti zadaj, Martin! Malo si boš pa tudi sama pomagala, kajne, mati?

— Kar bom le mogla, odgovori tiho starka.

Gospodar odgrne odejo, oni spodaj dvignejo in celo tisto staro telo, ki si hoče nekaj pomagati, je z rjuho vred naenkrat na vozu Zdaj skoči na voz še natakarica, popravlja na desni in levi, odeva in tlači odejo med klince in plevnico, poravna blazino, pogladi čipke, ki so se ob strani dvignile, in pravi gospodarju:

— Boste morali počasi voziti.

— Tisto pa, dahne bolnica. Tudi vsako koščico čutim.

Gospodar že sedi spredaj, gleda mimo sedeža na sivo glavo svoje stare žene in reče:

— No, tak zdaj pa v božjem imenu.

Nategne vajeti in kobila počasi potegne. Voz zavije na cesto in leze potem naravnost gor proti holmu. Natakarica, Martin in dekla stoje še nekaj časa pred hišo in gledajo za gospodinjo.

— Ta te pride pa še samo strašit, pravi Martin.

Zakaj pa ravno mene, mu oponese natakarica.

— He, tako neumna pa nisi, da bi tega ne uganila.

Hlapec bolj mrmra kakor govori, popravlja nekaj svoj modri predpasnik in koraka proti hlevu.

Onadva, gospodar in bolna gospodinja, sta že na pol pota v klancu. Vseokrog je samo solnce in sam spomladanski sijaj. Njive, ponekod še skoro gole, večinoma pa tako vabljivo in okusno zelene, da bi popotnik vanje ugriznil, leže na desno in levo kakor ogromne plahte, se pno od grmičja dol po klancu, pa se bočijo na drugem kraju preko vrha in vse križem teko, podolgem in počez in nikjer, kar nesejo oči, jim ni konca ne kraja. Tukaj, tamkaj stoji drevo, vse veje širom razprostrte, a na vsaki sto in še več listov, molečih proti solncu kakor mlade, odprte roke.

V zvoniku zazvoni k maši in gospodar dvigne glavo, popravi z vrhom roke muštace in se oglasi:

— Viš mati, le ne misli ti, da ni prav tako, kakor delam. Je prav, boš že videla.

— Zdravnik v mestu, sem mislila, pričenja starka, ve le več . . .

Tu jo prime kašelj, ki hrumi in bučí po njej, da je nazadnje vsa ob sapo in obmiruje odprtih ust in zaprtih oči. Gospodar jo gleda mirno s sedeža, potegne po brkih in se ozre okoli po spomladi. Čez nekaj časa pogleda spet starko in vidi, da je zaprla usta in odprla oči.

— Zdravnik v mestu — poznam ga, prične gospodar. Je dolg kakor drog ob cesti, sirov in samo nož, nož. No, recimo, prideva do njega. On malo zine, pogleda, prasne dvakrat ali trikrat z levim palcem po licu, vidi, da si tako-le malo bolj v letih, nagubanči čelo in reče: Vam se, kaj ne, mati, tudi ne ljubi umreti. Pa, vidite, je že tako urejeno. Pridejo leta, pa mora umreti vsak, če bi bil tudi iz železa. Tedaj bi, recimo, pričel jaz: Gospod, vse je res, kar govorite, čast vam, toda tako je, da si izkuša vsak podaljšati življenje. Zato ponižno prosim, če bi pogledali to - le tukaj, mojo ženo, in ji zapisali kake praške, kako mazilo ali kako vodo, ki bi jo jemala po dve ali tri žlice na dan . . .

Tu gospodar utihne, zakaj šine mu po mislih tisto, kar bi morda rekel zdravnik na besedici «moja žena». Kaj, bi nemara zakričal «tvoja žena»? Si se polakomnil denarja, odurnež?

Krčmar pogleda spet malo naokoli po spomladi, po cesti, po daljavi, po kobili, ki se sveti pred njim in mu enakomerno pokazuje svoja cotasta kopita. Čez nekaj časa spet nadaljuje:

— Toda on, za gotovo ti rečem, ti ne bi dal ne praška, ne mazila, ne zdravil. Zadnjič na primer, si je nekaj pritisnil prst oni Lenard izza hoste. No, zdravnik gleda malo kazalec, gre k nekakšni omari, se spet vrne in pravi: No, nič hudega ne bo, le še malo ga pokažite. Takrat, hrest, useka s škarjami in prst odleti v kot. Tudi tebe bi samo rezal. Zdaj tukaj, zdaj tam. Njemu ni nič. Tisti pa, ki drži, no, Bog nas varuj! Zato, viš, sem rekel takoj: H konjederki. Ona je umna, jih je pozdravila že mnogo in, kar je glavno, ravna z ljudmi po človeško.

Zdaj peljeta že v tretji klanec. Na desno raste nekaj dračja, potem nizko grmovje, za grmovjem kakih dvajset borovcev, ki stoje na redko in se vidi skozi njihovo vejevje in igličje gričasta krajina s temnomodrimi, čokatimi hribi na robu. Iz tistih senc, ki leže pod borovci in grmi, se dvignejo brenclji in se zalete motivilasti in kakor pijani za kobilo. Kobila zamahne po njih z dolgim repom in jim hoče uteči.

— Jezes, vzdihne gospodinja, jezes, drži Luco, kar po meni bo. Sleherno koščico čutim . . .

— E-ha! zakriči krčmar in potegne vajeti. Spet se pomikajo korakoma naprej, toda brenclji lete še vedno tik voza in sedajo kobili na široki, rjavi hrbet.

— Konjederka, govori gospodar, te popelje v lepo, svetlo čumnato, te sleče in nato zakoplje v bele pernice, da se spotiš. To je prvo. Potem ti izbere prave rože, jih skuha in ti da piti tisto vodo. No, vidiš. Zdaj sva že skoraj tam. Bela hiša v tistem smrečju, tisto-le pa je.

Nehote nategne malo vajeti, da vrže kobila uhlja nazaj, pričakujoča novega ukaza, popravi se na sedežu, preloži nogi, viha desno stran mustač in gleda mimo zavaljenega rdečkastega nosu sršeče nanje. Nato otipljе v žepu smodko, ji odgrizne vrh in drži neprižgano v zobeh.

— No, še po tej - le poti navzdol, potem sva pa tam. Ob tednu pridem pa pote. Pripeljem se s kolesljem, ker takrat boš zdrava.

— Če bo treba, pa prej, mani gospodinja, a krčmar ji ne odgovori. Še enkrat seže v žep, vprasne žveplenko in prižge smodko.

(Dalje prihodnjič.)

Stavbenik 128

RUD. ROČAK

v Trbovljah

Izvršuje vsa stavbena dela.

Lastno tesališče. Izdelovanje stopnic.

Teraco-tlak.

Brezkonkurenčne cene.

Kdor hoče kaj prodati
Kdor hoče kaj kupiti
Kdor išče službe itd.
naj inserira v „Jutru“

Modni atelje

M. Šarc
Ljubljana
Kongresni trg 4

Stiskalnica za seno in slamo

(Heupresse)

že rabljena, zaradi pomanjkanja prostora po ugodni ceni naprodaj pri Francu Osebku v Makolah, postaja Poljčane. 1130

Načelstvo hranilnice in posojilnice na Dolu pri Hrastniku naznanja tužno vest, da je njega dolgoletni član in soustanovitelj zavoda, visokocenjeni gospod

Ferdinand Roš

veleposestnik itd.

dne 22. t. m. nenadoma preminul.

Z blagim pokojnikom je izgubil zavod svojega nesebičnega člana, kateremu bodi ohranjen časten spomin!

Dol pri Hrastniku, dne 22. junija 1923. 1128

Načelstvo hranilnice in posojilnice.

Večje industrijsko podjetje v Sloveniji išče za takojšnji nastop

knjigovodjo-bilancista

zmožnega slovenske in nemške ter po možnosti italijanske korespondence, ter

manipulanta

za nakup lesa in prevzemanje.

Ponudbe pod „Strokovnjak“ na upravništvo „Jutra“. 1126

MOTI SE

kdor misli, da so pri nas inserati dražji kakor pri upravah časopisov samih,

KAJTI

solliden časopis, ki se zaveda, da imajo inserati v njem res dober uspeh, se bo držal vedno originalnega cenika. Istotako se tudi mi točno držimo teh cenikov, vsled česar si trgovci, ki oglašajo po nas,

prihranijo mnogo denarja, časa in skrbi,

ker oskrbujemo mi namesto njih brezplačno vse dopisovanje in vso kontrolo.

Prepričajte se ter zahtevajte proračune pri

ALOMA COMPANY

anončni in reklamni družbi z o. z.

Centrala **Ljubljana** Kongresni trg 3 — **Beograd** podružnica Sremska ulica 9

1001

Zahvala.

Za mnogobrojne izraze iskrenega sožalja, ki so mi došli ob priliki nenadomestljive izgube, ki me je zadela, za poklonjeno prekrasno cvetje in vence, za genljivi tolažbepolni žalostinki, končno za čaščeče nad vse številno spremstvo na pokojnikovi zadnji poti izrekam tem potom vsem svojo najprisrčnejšo zahvalo.

V Ljubljani, dne 25. junija 1923.

Mici Perdan.

1133

Združene opekarne, d. d., Ljubljana

nudijo po poljubnih množinah 964

zarezane strešnike

model „A“ in model „D“ (utorni crep), najpreprostejše, najcenejše in najtrpežnejše kritje streh sedanjosti, dalje

zidno opeko.

Na željo pošljemo popis in ponudbe. — Spretni zastopniki se sprejmejo.

Kako stoji uradniško vprašanje?

Razgovor s poslancem Jos. Reisnerjem

Poslanec Reisner, ki se je preko nedelje mudil v Ljubljani, je podal našemu uredniku nekatere važne informacije o uradniškem vprašanju, ki jih v sledečem objavljamo.

Na vprašanje *včem tiči vzrok, da so radikali naenkrat prekinili razpravo o činovniškem zakonu* v Zakonodajnem odboru, je odgovoril posl. *Reisner:*

«Glavni razlogi so političnega in materialnega značaja. Gre predvsem za točko 7. člena 4, da ne more biti drž. uslužbenec oseba, ki «izpoveduje načelo protivno državni formi itd.» Od opozicije zahtevajo eni, da se ta točka sploh črta, drugi (demokrati) zahtevajo, da se beseda «izpoveduje» vsaj zamenja z besedama «javno propagira». Vlada med svojimi pristaši pa nima zanesljive večine za svoj predloženi tekst. Druga težkoča je pri čl. 95. Po sedanjem vladnem predlogu se uradniki, ki *zlorabljajo* svojo uradno moč v politične strankarske svrhe, «disciplinsko kaznujejo». Demokrati zahtevajo najstrožjo kazen za izkazane zlorabe uradne oblasti, z odpustom iz službe. Posebno pomembna sta še čl. 224. — glede stavljenja in razpoloženja — in 226. — o sestavi komisije, ki bo uradnike prevajala na novi zakon. Opozicija zahteva, da se *vsi* uradniki, ki so na svoje službeno mesto prišli potom konkurza in po dosedanjih zakonih zadobili stalnost v službi, prevedejo na novi zakon. Za ostale pa zahtevajo v sestavi prevajalne komisije garancijo, da se bo pri prevajanju (in s tem spojeni redukciji) gledalo samo na *službeno potrebo* in *sposobnost* uradnika, ne pa na politično pripadnost.

Končno pa materijalni problem, *višina plač.* Vprašanje plač se je iznova načelno odprlo, ker so specijelni zakonski predlogi, (zakon o ustrojstvu vojske in projekt zakona o sodnikih) za poedine stroke prevrnili s svojimi izjemami ves sistem. Krivda leži v tem, da so poedina ministrstva pripravljala svoje zakonske predloge brez poznanja osnovnega zakonskega projekta (činovniškega zakona).»

«Ali bi s sprejetjem činovniškega zakona bil *zboljšan materijelni položaj* drž. uslužbencev?»

«Nikakor ne. Po predlogu, ki je bil lansko leto pred zakonodajnim odborom, so bili skupni redni prejemki (osnovna položajna plača in stanarina) približno *dvakrat toliki,* kakor so bili pred l. 1914. Po današnjem predlogu so redni prejemki podvojeni, torej bi bili približno *štirikrat toliki,* kakor je današnja plača (brez doklad!). Današnji skupni izdatki za državne uslužbence so po budžetu okroglo 3 milijarde dinarjev letno; od tega odpade na plače približno pol milijarde, na draginjske doklade (osebne in družinske) pa 2 in pol milijarde. Po novem zakonu bi znašali redni prejemki drž. uslužbencev približno 2 milijardi in bi po današnjem budžetu ostalo za draginjske doklade in doklade za otroke še *ena milijarda.* Razdelitev te milijarde bi se morala urediti *istočasno* z zakonom o draginjskih dokladah, ker bi sicer nastal kaos.

Novi činovniški zakon v ostalem *ne more stopiti v veljavo pred 1. januarjem 1924,* zaradi specijalnih odredb, ki so za prevajanje potrebne in zaradi prevedbe same.

Današnji materijalni položaj drž. uslužbencev se more poboljšati *le s povišanjem draginjskih doklad;* to bi se moglo po čl. 51 zakona o draginjskih dokladah od 28. februarja 1922. zgoditi na predlog fin. ministra sporazumno s fin. odborom Narodne skupščine.»

«Ali imajo drž. uslužbenci pričakovati, *da se jim v najkrajšem času povišajo draginjske doklade?*»

«Do danes *ni znano,* da bi bila vlada pripravila kak predlog za povišanje draginjskih doklad. Finančni minister je sicer pred tedni pri neki priliki izjavil, da bo v novi proračun postavljen povišek 400 milijonov dinarjev (letno). Če bi se redukcija res uspešno izvedla in bi se z njo pridobilo kakih 200 milijonov, bi bilo za prihodnje proračunsko leto teoretično računati s poviškom okroglih 600 milijonov, kar bi značilo 20 — 25 odstotno povišanje današnjih prejemkov v najboljšem slučaju. Kajti prezreti se ne sme, da se mora ukiniti maksimiranje nižjih uslužbencev. Dejansko pa ne moremo računati zaenkrat na ničesar. V dvanajstine za julij, avgust, september, ki predstavljajo prvo četrtino budžeta, namreč *predlog za zvišanje draginjskih doklad ni unešen.*»

Avtentične informacije za državne nameščence

d Beograd, 22. junija.

Sinoči sem Vam javil iz govora gosp. Trifkovića, ki kot resortni minister v zakonodajnem odboru zastopa uradniški zakon, nekatere karakteristične izjave. Ker se s strani vlade in radikalske stranke neprestano skuša zavesti državne nameščence v zmoto, da vlada nima večje in iskrenejše skrbi, kakor končno vsestransko zadovoljiti javne nastavljence, Vam pošiljam iz stenografskega zapisnika prepis besedila onega dela Trifkovićevega govora, ki se nanaša na zahtevo posl. Reisnerja, da je treba na podlagi obstoječih zakonskih pooblastil takoj povišati prejemke državnih nameščencev, ker bi sicer neznosna beda prisilila uradništvo na ostrejše akcije.

Iz Trifkovićevega govora je razvidno, da vlada na eni strani **odklanja vsako nujno pomožno akcijo za uradništvo,** na drugi strani pa preti, da bo vsak odločnejši pokret državnih nameščencev s **silo zatrla.**

Minister za izjednačenje zakonov Marko Trifković je v večerni seji zakonodajnega odbora 21. junija med drugim izjavil:

«Jaz sem že nekoliko prej omenil, kako je g. Reisner vrlo lepo govoril o težkem in nevzdržnem stanju državnih nameščencev. G. Reisner nam je o tem govoril in je opozoril vlado, da bi ona mogla s finančnim odborom **že sedaj poboljšati njihovo stanje.** Gospoda, nič ni novega za vlado, da je stanje nameščencev težko. Tudi ni vladi neznano, da more s fin. odborom odločiti poboljšanje činovniških plač, a to ni vse, gospoda, in mislim, da **ste vsi** složni z g. Ljubo Davidovićem, ki je rekel, da so činovništvu potrebna denarna sredstva, da se zaraditega poziva fin. odbor, naj pomore činovništvu. Jaz bi pa želel, da nam je g. Reisner pokazal pot, kako bi prišli takoj do denarja. (Ugovori pri demokratih. Pribičević: Kakšen način je to? To je stvar vlade; kakšna vlada ste vi? Ali naj opozicija najde sredstva? Če bi bil Reisner fin. minister, bi on iskal pokritje.) Ne zahtevam jaz od g. Reisnerja, da pouči mene in fin. ministra, kako bi našli sredstva, hočem samo reči, da ni zgodno tako slikati nezadovoljstvo in bedo činovništva, ako ni možnosti, da se temu odpomore. (Klici demokratov: Vi ne znate, kako bi se pomagalo, ali obljubljali ste!) Obljubljali smo, gospoda, in nadejamo se, da bomo to izvršili. Mi se prav nič ne obotavljamo reči činovništvu: Sedaj, **v tem času ne morete dobiti poboljšanja,** ali vlada prevzema nalogo, da najde izvore in da se vaše stanje poboljša. (Klici demokratov: Kaj ste pa profesorjem rekli? Povejte, kdaj?) In to v doglednem času, g. Pribičević! (Klici: To ni nič, želimo slišati datum!)

Ni lahka stvar v teh težkih časih najti fin. izvirov in to gospodje iz opozicije prav dobro vedo in zato se branijo povedati kak vir. (Klic demokratov: To ni naša, to je vaša stvar!) Brezdvomno je to naša dolžnost!»

Minister polemizira nato s posl. Reisnerjem in drugimi govorniki, ki so vladi očitali, da je sama bila glede uradniškega vprašanja brez inicijative in da je šele pod pritiskom krone, opozicije in pa uradniških organizacij pristopila k delu ter zaključuje:

«Jaz sem činovniškim delegacijam, ki so v početku dela na tem zakonu prišle k meni in urgirale rešitev tega vprašanja, odgovoril v imenu vlade, da vlada smatra to vprašanje kot državno potrebo in hoče, da se to vprašanje čimprej reši in da morajo biti činovniki v tem pogledu mirni in zadovoljni.

Ne mislim nikogar žaliti, morem pa svobodno reči, da je napačno, ako poedini politiki na tak način jačajo turbulentne elemente, kakršnih je dosti med činovništvom, koji mirne, dobre in vestne elemente izzivajo na pokrete, ki se morajo končati na njihovo škodo. **Država ima moč, da ustavi vsak tak pokret, država je močnejša od vseh organizacij.»** (Klici pri opoziciji.)

Naši kraji in ljudje

Spor med kiparjem Meštrovićem in vlado

Splošno je znano, da je naš kipar Ivan Meštrović še pred vojno zasnoval plastični ciklus «Vidovdanski hram». Ko se je v svetu doznalo o tej veliki koncepciji, so Meštroviću razni tujci jeli ponujati denar, s katerim naj bi naš največji kipar svoj načrt pretvoril v dejanje. Toda Meštrović ni hotel prodati svoje kompozicije v tujino. Čakal je na priložnost, da bi svoje delo vnovčil doma.

Med tem je vzplamtela svetovna vojna. Meštrović je odšel v inozemstvo, kjer se je udeleževal najintenzivnejše propagande za nastanek jugoslovenske države. Mnogo je pripomogel do njene ustvaritve s svojimi sijajnimi razstavami na evropskem zapadu. Inozemstvo je Meštrovića na mah priznalo in s tem priznanjem je dobršno zrasla tudi ideja jugoslovenske države.

Po osvobojenju in ujedinjenju jugoslovenskega naroda je Meštrović menil, da je napočil pravi trenutek, ko lahko ponudi svoje umetnine domovini. Napravil je ponudbo na vlado, ki je leta 1919. z Meštrovićem sklenila tozadevno pogodbo. Kipar je odstopil državi 60 svojih plastik za «Vidovdanski hram». Za plastike je zahteval 1 milijon 300 tisoč francoskih frankov nagrade. Vlada je na ceno pristala, ker pa ni imela dovolj denarnih sredstev, da bi kiparja izplačala takoj, so se naposled sporazumeli. da bo Meštrović za svoja prodana dela prejemal odkupnino v obliki rente, ki bo znašala na leto 36 tisoč francoskih frankov.

Meštrovićeve plastike so nato prepeljali v Beograd, a kipar se je nastanil v Zagrebu, da dovrši svoj načrt do kraja. Prvi dve leti, t. j. do leta 1921. je vlada Meštroviću dogovorjeno rento izplačevala več ali manj pravilno in točno. Nato pa je v odplačevanju nastal zastoj, ki traja sedaj že dve in pol leti. V tem času ni Meštrović prejel od vlade niti vinarja. Na Meštrovićeve pozive in dopise je vlada odgovarjala, da nima denarja. Kiparju je naposled izgovarjanje jelo presedati ter je postavil vlado pred alternativo: ali naj se mu renta izplačuje redno, kakor to določa pogodba, ali pa naj se mu vrnejo prodana dela, na kar bo Meštrović vrnil ves denar, ki mu ga je vlada izplačala tekom prvih dveh let. Te Meštrovićeve zahteve se je pa vlada ustrašila in sedaj menca sem in tja, ne plača Meštroviću niti rente, niti mu noče vrniti zahtevana dela.

Ko je bil Meštrović pred kratkim v Beogradu ter osebno nastopil za rešitev svoje sporne zadeve z vlado, je prišlo do čudnega kulturnega škandala. Par dni po Meštrovićevi intervenciji je v «Samoupravi», oficijelnem glasilu radikalne stranke, izšel na Meštrovića podel napad v obliki ocene, katero je napisal prosluli Odavić. Ta Odavić očita Meštroviću manjvrednost njegovih del ter slika Meštrovića kot nekakega oderuha, ki hoče državi sleči kožo. Resnica pa je, da znaša Meštrovićeva dogovorjena renta komaj 3 odstotke od prodajne vsote. Amerika je svoj čas ponujala Meštroviću mnogo več denarja, nego znaša vsota 1 milijon 300 tisoč francoskih frankov, ki vrednosti Meštrovićevih del niti do polovice ne plačajo.

Tako imamo pri nas kulturen škandal, katerega izkoriščajo sedaj zagrebški separatisti v svoje umazane politične svrhe. Ne glede na dejstvo, da je Meštrovićeva zadeva vse prej nego politična, pa bodi pripomnjeno še to, da je nakup Meštrovićevih del sklenila vlada, kateri je predsedoval Ljuba Davidović in da se izvršitvi te pogodbe upira kabinet, kateremu stoji na čelu Nikola Pašić....

Josip Ressel

(Ob 130 obletnici njegovega rojstva dne 27. junija.)

Narodna zavest in ideja slovenske vzajemnosti sta one vezi, ki najjačje prikleneta Čeha k slovenskim tlom, ako išče med Slovenci novo domovino. Brezdvomno pa je imela enako moč slovanska sorodnost tudi v dobah, ko narodne zavesti in slovanske ideje v ljudskih masah sploh še ni bilo.

Ko je prišel štiriindvajsetletni Ressel l. 1817. kot gozdar v Pletarje na Dolenjskem, sta bila gotovo slovanska govorica in slovanski značaj ljudstva, ki sta ga morda, ne da bi se tega zavedal, spominjala njegovega rojstnega kraja v češki ravnini. Sin matere, ki je govorila le češko, deček, ki je zajemal prvo znanje na češki osnovni šoli v Chrudimu, si je brez dvoma ohranil podzavest svojega slovanskega rodu vzlic nadaljnjemu nemškemu šolanju in vzlic poznejšemu občevanju v krogih, kjer je bila nemščina ali italijanščina izključni občevalni jezik.

Ko je po smrti svoje prve soproge, rojene Orebičeve iz Bakra, izbral družico iz ljubljanske rodbine Kastelicove, je bila žena, ki ga je še posebno spajala s slovensko zemljo.

Njegova usoda je bila v malem slična takratni usodi češkega naroda: delaven in vztrajen je bil izkoriščan od vsakega, s komur je prišel v dotiko, pri tem pa, če ni bil ravno preziran, vsaj bagateliziran.

Sin Chrudimskega dacarja poseča češko šolo v Chrudimu, gimnazijo v Linzu, topničarsko šolo v Budjejevicah, univerzo in slednjič gozdarsko akademijo na Dunaju. Služil je nato pri gozdarski in pomorski oblasti v Pletarjah, Motovunu, Trstu, Benetkah in zopet v Trstu. Le tam se je vnovič lotil svoje ideje, da sestavi vijak za pogon ladij, s čimur se je bavil že na univerzi. Po nekaterih uspešnih poizkusih je zgradil čoln za egipčanskega podkralja Mehmeda. Ali njegovemu naročilu 4 novih čolnov ni mogel ustreči radi pomanjkanja denarnih sredstev. Poizkuse s parno ladjo, ki niso povoljno uspeli radi slabega parnega stroja, izdelanega na Angleškem, je prepovedala tržaška policija. Ressel je nato odšel v Pariz, da stopi v stike s tvrdko Rivier, Piccard & Malar, ki se je zanimala za njegovo iznajdbo. Od teh izkoriščan in varan, je zgradil, da si pridobi sredstev za povratek, tovarnarju barv Messonierju tovarno po lastnem patentu. Za ves trud je dobil 1000 frankov, s katerimi se je vrnil.

Radi pravde s svojimi bivšimi kompanjoni v Trstu je zabredel v dolgove. Njegovo prizadevanje, da si ohrani prijoriteto in pridobi nagrado za iznajdbo gonilnega vijaka, se je izjalovilo radi brezbrižnosti avstrijskega poslanika v Londonu. Toda razočaranja iz tega neuspeha ni več doživel. Umrl je na inšpekcijskem potovanju po ljubljanskem barju 9. oktobra 1857. in je bil pokopan pri sv. Krištofu v Ljubljani.

To je usoda moža, ki je dal svetu eno najpomenljivejših pomorskih iznajdb v prvi polovici 19. stoletja. Češkoslovenska obec v Ljubljani je prenovila Ressljev spomenik na starem pokopališču in proslavi dne 27. t. m. ob 18. uri pri njegovem grobu 130. letnico njegovega rojstva.

Te proslave se bodo sigurno udeležili tudi zastopniki naših inženirskih in gozdarskih organizacij.

I. Hilbert.

Železniška zveza Slovenije z morjem

V mesecu februarju t. l. je direkcija za gradnjo novih železnic ustanovila v Ljubljani sekcijo za trasiranje novih železnic v Sloveniji. Sekcija, ki je pod vodstvom g. inž. R. Kavčiča, je imela nalog iztrasirati železniške proge: iz *Kočevja* in *Črnomlja* preko *Lukovdola* do postoječe proge *Zagreb-Sušak* (v bližini postaje Vrbovsko) ter *Št. Janž na Dolenjskem - Sevnica.* Po preteku par mesecev sekcijskega delovanja v pisarni in v terenu nam je danes že možno objaviti definitivni potek trase v podrobnem.

Iz postoječe železniške postaje Kočevje teče nova proga bolj po sredi Kočevske doline do km 8, kjer leži postaja Mozelj, približno v sredini med Gornjim Mozljem in Črnim potokom ob kolovozni poti v bližini deželne ceste. Železniška postaja Mozelj je središče za bližnje vasi: Rajndol, Gornji in Spodnji Mozelj, Črni potok, Zajčji vrh, Livold ter je velike važnosti za občine: Novi Lazi, Kočevska Reka, Koče, Gotenica, itd. Od postaje Mozelj se dviga proga s povprečno 11‰ in gre južno pod Rajndolom, potem preide na severno stran deželne ceste ter privozi bližu vasi Rimsko v postajo Knežja lipa (okoli 16 km). Zapustivši to postajo prodre trasa sedlo med Kočevsko in Poljansko dolino s 1500 m dolgim predorom. Vhod predora leži na koti 545 in blizu kapelice ob deželni cesti, odkoder začne proga padati z 19‰. Pri izhodu predora se nudi potnikom krasen razgled na Poljansko dolino kakor tudi na hribovje onstran Kolpe. Iz predora krene proga severno nad vasjo Zaderc na vzhodno pobočje Poljanske doline in pride pri km 22 v postajo Čeplje. Ta postaja leži blizu kote 490 ob deželni cesti ter je izhodišče za občine: Koprivnik, Nemška Loka, Čeplje in Dolenja Podgora. Dalje pada trasa s 25‰ do postaje Stari trg ob Kolpi (27 km); ta postaja leži vzhodno Galgove gorice.

Za postajo Stari trg preide proga na pobočje Kolpske doline in se odpre mlikaven pogled na globoko v dolini tekočo zeleno vodo in ob njej strmo padajoče bregove. Na pobočju nad vasjo Spodnje Radence se nahaja pri km 32 postaja Radence. Pred postajo neha padec 25‰ za postajo premosti trasa reko Kolpo. Onkraj mostu se začenja proga vzpe-

---

P. Z.

Prijatelj Tomo v Črni gori

I.

Kako je prijatelj Tomo potoval na naš jug, kaj je vzel s sabo in kako po ceni je tam življenje.

Podgorica leži med 19. in 20. poldnevnikom vzhodno od Griniča in med 42. in 43. vzporednikom ob reki Morači, kakih 20 km severno od Skadrskega jezera in mislim, da leži dobro, koder leži. Upam in želim, da leži dobro, in ne vem, kaj bi bilo ukreniti v nasprotnem primeru.

Prijatelj Tomo se je jako pohvalno izrazil o Podgorici, to ji ne more dosti škodovati, in nam je vso stvar razložil, kako je bilo in zakaj.

Rekel je, da so ga važni posli zvali tja, in je mežiknil Julki še za tri deci beloga po četrdeset osam, to vino je jako močno in ga Tomo ne pije drugače, nego da stoji na mizi literska steklenica polna vode.

Povedal je, da ni šel nerad v Podgorico, dasi je vedel, kako naporni ga čakajo dnevi. Vleklo ga je tjakaj jugoslovansko srce in se ni ustrašil nikakih žrtev in so bile žrtve mnogoštevilne in obilne. Predno je šel, da je odpel in slekel svoj vajeni revmatizem, vernega druga veselih mu in žalostnih dni. Ukazal je doma, naj ga dobro izkrtačijo in naštupajo in ga potem varno spravijo, da ne pridejo molji vanj, kajti ga bo še potreboval, čim se vrne, le na pot seboj da ga ne mara.

Tako se je tudi zgodilo. Je dejal, in da ni preživo pogrešal vajenega druga, ki ga je bil pustil doma, se je bil prevdarno pobrigal za drugega spremljevalca, in je bilo posneti Tomovemu pripovedovanju, da je bil z novim drugom vrlo zadovoljen in spričo posebnih razmer celo bolj nego z revmatizmom.

Prijatelj Tomo ni mogel prehvaliti, kako poceni je življenje na našem jugu, koder ga je vodila pot, in kar je res, je res, zredil se je bil v teh tednih, kar nam je bil izpred oči.

Pripovedoval je na primer, na postaji tej in tej: Janje u rjani omaki in ni bilo janje majceno in še v pleničkah, nego doraslo janje v najlepši moški dobi, ne celo seveda vendar pošten obrok, ne dosti mani nego četrtina janjeta, na eni strani je bilo obloženo z goro luka, na drugi strani je bilo polito z jezerom kisle smetane.

O takem janjetu sem bil že slišal, zato sem vprašal, ali je bilo potreseno s sladkorjem tudi.

Potrdil je, da je bilo, in je janje z lukom dobra jed in je kisla smetana tudi dobra in sladkor tudi. — Kako dobra jed je šele vse troje ukupe! in bi bil lahko snedel štiri obroke, pa je zaradi vlaka in njegove brezobzirne točnosti snedel le dva in sta oba ukupe stala le šestdeset kron.

Potem v Dubrovniku v hotelu najfinejšem, poln je bil angleških gostov in madžarskih, pa naših ljudi tudi. Služili so mu zvečer s pečeno ribo, s fino jajnjetino in lepim kosom sira, zraven je pil par kvartinov vina in vmes in hkraju tri črne kave in je vse vkupe stalo 120 kron ali kali.

To res ni dosti in mislim, da je bilo še ceneje, ker poznam prijatelja Toma in poznam dalmatinsko vino: če tadva prideta vkupe — par kvartinov ni pravična beseda!

Kaj šele na cilju potovanja v Podgorici! Obedoval je v uradniški družbi in so imeli najprej ribji brodel, takšen z ikrami in nekoliko okisan, in se je že brodeta najedel do sitega. Brodetu je sledil šaren ali po naše krap, pečen na arnavtski način v olju, razkošno opremljen s čebulo, slivami in rozinami. Divota ga je bilo gledati, Tomo je mislil, da ne bo mogel več, pa se ga je le lotil in je jedel ribo s čebulo posebe, slive in rozine posebe in si je naložil dva obroka. Šaren je bil delikaten kakor mlado janje, a šteje mlado janje v ondotnih krajinah za vrhunec zemeljske slasti. Pa še ni bilo konca in so prinesli na mizo pasteto. Kaj je bilo notri v pasteti, prijatelj Tomo ni mogel razložiti, toda jedel jo je in pravi da je bila izborna. Jaz mislim, ako je bila izborna, da je bila iz mladega janjeta. In je dejal prijatelj Tomo, da se po obedu ni mogel dvigniti s stola in je ves obed stal okoli 120 kron in ga zastran kruha niti vprašali niso, koliko ga je snedel. Črna kava pa je po dinarju, rakija takisto in če si rakije naročiš stekleničico za 4 dinarje si na dobrem za dva kozarčka.

Skratka, je dejal, kdor hoče štediti, tjakaj naj gre, in smo zdaj razumeli. zakaj prijatelja Toma toliko časa ni bilo nazaj, in je sploh priznati, da je prijatelj Tomo jako štedljive narave, poln skrbi za svojo družino, in rajši drugih cigarete kadi nego svoje.

In zdaj je čas, da ne pozabim onega tovariša, ki sem ga bil omenil od kraja, da je spremljal prijatelja Toma vso dolgo naporno pot: jaz mislim, da si je bil prijatelj Tomo mesto revmatizma vzel s sabo še drugi želodec, takšen iz ruskega usnja in na harmonike, en sam želodec ne bi bil kos obilnim poslom, ki so čakali prijatelja in jugoslovansko njegovo srce na našem jugu in jih sam precej točno imenuje «žrtve».

Pa je vzkliknil prijatelj Tomo: «Olorija nebeška! Če bi vedeli, koliko ti ljudje tam doli snedo!»

Mi, ki poznamo in čislamo prijatelja Tomo in njegov želodec, mi smo strmeli ob tem vzkliku.

Prijatelj Tomo pa je mežiknil Julki še za tri deci «beloga po četrdeset osam» — vode ni bilo treba, ker je že stala na mizi v polnem litru...

Vrelec mladosti

Japonska pravljica.

Na japonskem griču sta živela reven drvar in njegova žena. Bila sta starca brez otrok in preživljala sta se bedno v potu svojega obraza.

Neko jutro je šel starec po drva. Zašel je globoko v gozd. Naenkrat je začul v daljavi čarobno glasbo, tiho, nežno, neskončno razkošno. Šel je za glasbo, hodil, hodil, glasba se je čula glasneje in glasneje, a prišel je do žuborečega vrelca. Tedaj je glasba utihnila. Več ur je že hodil in bil je žejen. Sklonil se je nad vrelcem in videl, da se valovi svetlikajo kakor demanti. In pil je in začutil čudovito moč v svojem telesu, srce pa mu je postalo radostno, duša podjetna in ves je bil kakor prerojen. Ko pa je pogledal v valove, je zagledal mlad obraz — sebe kot mladeniča pred dolgimi leti. Zasmejal se je, zavriskal, planil pokonci in tekel domov k ženi.

Žena je ostrmela: mož starec se ji je vrnil kot isker, lep mladenič! Saj ni mogla verjeti; toda oči je imel rujave in na vratu je imel temno bradavičko, pogled, glas, kretnje... vse, vse kakor pred dolgimi leti, ko jo je ljubil, ko jo je snubil.

In mož ji je ves blažen pripovedoval, kako se je zgodil čudež. Japonka ga ni poslušala niti do konca, nego je stekla in tekla, tekla v gozd s čudodelnim vrelcem.

Tudi ona je začula čarobno glasbo, tiho, nežno, razkošno, tekla hitreje, čula glasbo vedno razločneje, končno je glasba utihnila, žena pa je zagledala pred seboj žuboreči vrelec. In vrgla se je na kolena ter pila, pila, pila...

Mladenič doma pa je pričakoval domž, da se mu vrne mladenka, krasna, vesela, iskra kakor pred dolgimi leti, ko ga je objela in poljubila prvič — nevesta in mlada ženka.

Žene pa ni bilo. Ure so minule, minulo je popoldne in že se je večerilo. Tedaj je mladi mož tekel v gozd iskat ženo. Močno ga je skrbelo.

njati s 16‰ po desnem bregu Kolpe. Nasproti vasi Špeharije zapusti proga Kolpsko dolino in zavije proti jugu ter pride pri km 38 v postajo Lukovdol. Tik za postajo, ki leži na nasipu iz predorovega materijala, stopi proga v 4900 m dolg predor Lovnik, ki konča v dolini Dobre, približno 2 km severno postoječe postaje Vrbovsko na železniški progi Zagreb-Sušak. Kratko od izhoda predora se snide nova proga z imenovano postoječo železniško progo na novi postaji Vrbovsko sever. Dolžina cele proge Kočevje - Stari trg - Lukovdol - Vrbovsko meri 44 km.

Iz postoječe postaje Črnomelj zavije trasa pri Vojni vasi proti jugu, premosti Lahinjo, drži potem vodoravno po kraški planoti skozi postajici Butoraj in Belčl vrh v postajo Vinica (km 16), ki leži v kotu med cestama v Črnomelj in Sinji vrh. Zapustivši Vinico teče proga v minimalnem vzponu mimo vasi Učakovce ter premosti Kolpo pri Zdihovem. Onstran mostu tik pri tem selu se nahaja postajališče Zdihovo, katero leži ob splošno znani, veliki Lujizni cesti. Pri Zdihovem začenja vzpon 16‰. Pri km 24 privozimo v postajo Severin na Kupi, odkoder drži proga naprej na južnem pobočju Kolpske doline v skupno postajo Lukovdol. Dolžina proge Črnomelj - Vinica - Lukovdol meri 30 km.

Ljubljanska sekcija za trasiranje novih železnic ima obenem nalog izdelati podroben načrt proge Št. Janž na Dolenjskem - Sevnica. Trasiranje glavnega poteka te trase je že končano, sedaj se med drugim še proučuje varijanta za začetno postajo Tržišče kakor tudi način zveze pri Sevnici, in sicer tako, da se ustvari istočasen direkten spoj v smeri Zidani most in Zagreb, ne da bi bili primorani v eni teh smeri obračati vlake. Smer Zidani most - Sevnica - Št. Janž - Trebnje - Novo mesto - Črnomelj - Lukovdol - Vrbovsko sever je glavna smer te nove zveze, ker na tak način ne dobi samo Kranjska, ampak tudi cela Štajerska od inozemstva neodvisno zvezo z našimi jadranskimi lukami.

V zadnjem času so nade na uresničenju ameriškega posojila zopet večje. Čim bo drugi obrok ameriškega posojila v znesku 10 milijonov dolarjev izplačan, se bodo te železniške zveze v Sloveniji približale za korak dalje svojemu uresničenju. Glede na to pa, ker je zadeva naših novih železnic do danes že tako daleč dozorela, da je detajlni potek vseh tras že končno določen, so naprošeni vsi merodajni faktorji, da zastavijo svoje sile za pospešitev in uresničenje te življenskovažne železniške zveze z našim morjem.

Socijalna politika

Manifestacija treznosti v Ljubljani

Boj alkoholizmu, tej nevarni socialni bolezni, ki se je razpasla zlasti po vojni in povzroča med narodom, posebno med mladino, veliko demoralizacijo, je postal danes vprašanje, s katerim se bavijo vse evropske kulturne države. Tudi v naši državi deluje v tem smislu blagodejno že večje število organizacij in korporacij, vendar pa dosedaj ni bilo opažati tozadevno potrebne smotrenosti. Energično pobijanje alkoholizma vrhutega si toliko odvisno od raznih odredb, kolikor od dobre volje in samozatajevanja občinstva samega. V Sloveniji žalibog ne moremo govoriti o preveliki treznosti in zato je naravnost pozdraviti gibanje, ki se je pričelo v zadnjem času proti alkoholizmu.

V dvorani ljubljanske univerze se je vršilo v nedeljo treznostno zborovanje, katerega se je udeležilo po svojih zastopstvih znatno število društev in korporacij. Zborovanje je otvoril načelnik zdravstvenega odseka dr. Katičič, nakar je načelnik oddelka za socialno skrbstvo, vladni svetnik dr. Goršič orisal v svojem otvoritvenem govoru pogubonosni vpliv alkohola na moralno in zdravstveno stanje prebivalstva. Naglašal je, da bo vlada z vso strogostjo pričela postopati zlasti proti kalilcem nočnega miru. Potrebno bi bilo tudi, da bi se za časa naborov zaprle vse gostilne in da se tudi omeji podeljevanje gostilniških koncesij. Dr. Pirc je primerjal alkoholizem z jetiko, ki gloda na človeškem telesu. Zato je treba alkoholizem lečiti že pri korenini. Glavno skrb je treba posvetiti mladini, kateri je treba že v šolah nazorno pojasniti težke posledice čezmernega uživanja alkohola za človeško zdravje. Kons. svetnik Janez Kalan je predlagal reduciranje gostiln in žganjarn ki so prava ognjišča ljudske demoralizacije in grobovi narodnega blagostanja. Univ. prof. dr. Ozvald je razpravljal o vzrokih alkoholizma in poudarjal potrebo vpeljave vzgojnih pavz, da se privede mladina na pravo pot življenja. Zastopniki raznih društev, in sicer dr. Fux imenom JSS, dr. Basaj imenom OZ, Kozinc za «Bratstvo» in Zelenik za skaute, so se izrekli za načeln boj proti alkoholu.

Nato je bil izvoljen sledeči odbor za pobijanje alkohola: Dr. Goršič za oddelek za socialno skrb, dr. Pfeifer za obrtni oddelek, dr. Poljanec za viš. šol. svet, I. Kristan za županesko zvezo, dr. Fux za ljublj. magistrat in za JSS, dr. Basaj za orlovsko zvezo, kanonik Stroj za škofijski ordinarijat, dr. Kraigherjeva za Kolo jugoslov. sester, ga. Vašičeva za Splošno žensko društvo, akademiki Schaner, Črnivec in Tomšič za razna akademska društva itd. Odboru želimo, da bi deloval čim intenzivnejše in dosegel čim večje uspehe.

Poselski red, objavljen v «Službenih Novinah» leta 1921, ni potrjen v ustavnem odboru, zato je naredba, a ni zakon. Upravne oblasti in gospodinje se večinoma ravnajo po njem; pred sodiščem pa ta poselski red ne velja, ker naredba ni uzakonjena. Zato ni nikogar možno siliti, da bi se ravnal po novem poselskem redu.

Naredba o zavarovanju delavcev, ki velja tudi za posle, pa je uzakonjena. Po zakonu, potrjenem dne 27. junija leta 1921, je vsaka gospodinja dolžna zavarovati svojo služkinjo zoper bolezen ter za onemoglost in starost. Ako tega ne stori, jo zadene občutna denarna kazen. Polovico zavarovalnega prispevka mora plačati gospodinja, polovico pa služkinja. Ta prispevek sme gospodinja odtegovati služkinji pri mesečni plači. Mnoge gospodinje pa plačujejo prostovoljno ves prispevek zavarovanja same. Gospodinje in služkinje si zlasti niso na jasnem glede hranarine, ki jo izplačuje Okrožni urad za zavarovanje delavcev v času poslove bolezni. Po § 51 zakona o zavarovanju delavcev je hranarino plačevati upravičenemu članu, t. j. delavcu ali delavki, oz. poslu. Ako pa dobiva služkinja v času bolezni pri gospodinji stanovanje, hrano in postrežbo ter ako celo namesto nje dela gospodinja sama, oziroma si najame drugo moč, ima gospodinja pravico do hranarine. Tembolj ako ona sama plačuje ves zavarovalni prispevek. Vendar se mora gospodinja glede te točke sporazumeti s služkinjo, ko vstopi v službo oziroma mora napraviti z njo pismeno pogodbo.

Pušenje v češkoslovaških kaznilnicah. V preteklem letu je češkoslovaška vlada dovolila kaznencem, ki so se dobro obnašali, da smejo pokaditi vsak teden šest cigaret ali pa dve cigari. Češkoslovaško časopisje pa sedaj poroča, da je vlada ukinila dovoljenje pušenja, ker je ta novotarija dovedla do velikih administrativnih težkoč in ker je vlada naziranja, da morajo kaznenci čutiti, da jim ni vse dovoljeno, kar sicer nudi svoboda.

Humana reforma danskega kazenskega zakonika. Iz Kodanja poročajo, da je komisija za reformo danskega kazenskega zakonika dovršila svoje delo. Najvažnejše izpremembe sedanjega kazenskega zakonika so sledeče: ukinitev smrtne kazni, kazni zapora ob prehrani z kruhom in vodo, prisilnih del, izgube časti in izgube volilne pravice in odprava telesne kazni kot disciplinarne kazni. Odslej se bodo vse kazni omejevale na navadni zapor in denarno globo.

Dom za bolne železničarje. Iz Beograda nam poročajo, da je centralna uprava humanitarnih fondov odkupila v Vrnićih v Srbiji dve vili, v katerih bodo preko poletja nastanjeni bolni železničarji. Ministrstvo za narodno zdravje je angažiralo zdravnika, ki bo v tem času zdravil železničarje.

Češko ministrstvo za stanovanja uradništva. Čsl. minister za javna dela, dr. Srba hoče zgraditi 10.000 stanovanj po eno, dve in tri sobe za državno uradništvo. Stavbe bodo stale 600 milijonov čeških kron in se zbere ta denar s prodajo sreček, ki bodo na razpolago stavbnim podjetjem, občinam in državnim nameščencem. S prodajo sreček se je že začelo. Uradniki bodo plačevali sreče lahko v obrokih. Posestniki sreček bodo vpoštevani pri oddaji stavbnih in drugih del za te stavbe ter pri nakazovanju stanovanj po hišah, ki se zgrade čim prej.

Statistika belgijskega prebivalstva. Iz najnovejših statističnih podatkov, ki jih je te dni objavil «Journal Officiel», je razvidno, da ima Belgija 7,530.568 prebivalcev, in sicer 3,713.756 moških in 3,825.812 žen. Iz tega je razvidno, da ima tudi Belgija več žen, kar je pač posledica vojne. Največ prebivalcev ima mesto Anvers (Antwerpen), in sicer 300 tisoč 821 in nato Bruselj, ki ima 215.504 prebivalcev.

Padanje židovskega prebivalstva na Češkoslovaškem. «Jüdische Volksstimme», ki izhaja v Brnu, konstatira na podlagi podatkov o popisu prebivalstva nazadovanje židovskega življa na Češkem in Moravskem. Na Češkem se je zmanjšalo število židov za 7.15%, na Moravskem za 7.91%. Zanimivo je, da se je število židov zmanjšalo na Češkem v krajih s češko večino, dočim je na Moravskem nazadovanje židov največji v krajih z nemško večino.

Brezposelnost na Angleškem. Po uradnih podatkih je znašalo število nezaposlenih dne 4. junija na Angleškem 1,187.000. Brezposelnost pada, ker je sedaj 300.000 manj brezposelnih kot na začetku letošnjega leta in 34.000 manj kot koncem prejšnjega meseca.

Gospodarstvo

Moratorij za zunanje dolgove v Rumuniji

Ideja o odložitvi plačanja zunanjih dolgov se je po vojni v valutnoslabih državah pri mnogih prilikah pojavljala, tako n. pr. pri nas za časa hudega naraščanja češkoslovaške krone, vendar so izvedbo ideje povsod zavrnili, razen v Rumuniji, kjer so te dni brez velikega oklevanja sprejeli zadevni zakon, ki je bil objavljen dne 8. junija v rumunskem «Uradnem listu». Protest prizadetih držav, katerih državljani so glavnejši upniki Rumunije, ni torej imel uspeha.

Rumunski zakon o moratoriju za dolgove v inozemstvu predvideva odložitev brez izjeme vseh privatnih ali komercijelnih dolgov, napravljenih pred 31. januarjem 1922 in plačljivih v močnih valutah. Dovoljeni plačilni termin znaša najmanj 12 let od dne objave tega zakona. Odplačevanje je predvideno tako, da plača dolžnik v prvih štirih letih 7.33 odst. letno od dolga, in sicer 4 odst. kot obresti ter 3.33 odst. kot amortizacijsko odplačilo.

Po prvih štirih letih se letna odplačevanja, če se je tečaj leja do tega časa zboljšal, povečajo, vendar pa ni treba v nobenem slučaju dolga poravnati prej nego v 12 letih. Vse osebe, katerih dolgovi datirajo od 11. novembra 1918 do 1. januarja 1922, bodo morale položiti garancijo v znesku 30 odst. povprečne vrednosti tuje valute v letu 1922. Za položenje garancije poskrbi dolžnik sam in ne mogoče država.

Po zakonu je torej v najugodnejšem slučaju naložena upnikom 12letna čakalna doba, tekom katere morajo upniki računati le na štirideštotne obresti in si morajo eventualno sami denar, ki ga rabijo, izposojevati po mnogo višjih obrestih. Odločitev mnogih za upnika važnih vprašanj je pridržana rumunskim sodiščem in oblastem.

Proti temu zakonu protestirajo zlasti češkoslovaški izvozniki. Zato nameravajo zastopniki rumunskih trgovcev priti v Prago in se še prej pogajati s češkoslovaškimi izvozniki, preden se prične zakon izvrševati. Češkoslovaško časopisje radovedno vprašuje, kako neki bodo rumunski trgovci opravičili zakon o moratoriju. Omenjeni zakon je namreč v podrobnostih precej dvoumen. Ali bo moratorij prinesel rumunskim uvoznikom koristi? Gotovo bo škodoval ugledu in kreditu države ter ne bo koristil valuti, ker brez dvoma pomeni ubožno izpričevalo Rumunije. In če bo lej še nadalje padal, bo moratorij vršil slabo uslugo rumunskemu trgovstvu. V državah, kjer so se ideje o moratoriju pojavljale, so ravno ti pomisleki zadržali uveljavljenje takega zakona. Saj se še spominjamo, kako se je večina trgovstva v naši državi ravno iz teh vzrokov odločno izrekla proti vsakemu moratoriju.

Mednarodni zadružni dan

Prva Mednarodna zadružna zveza se je ustanovila l. 1895. v Londonu. Danes je v tej organizaciji združenih okrog 30 milijonov zadrugarjev. Uprava te mednarodne zveze je sklenila, da naj zadrugarstvo celega sveta eden in isti dan v letu proslavlja svojo idejo. Namen je popularizirati in poglobiti v narodu zadružno misel. Določeno je, da naj bo ta dan vsako leto prva nedelja v mesecu juliju.

Med jugoslovanskimi zadružnimi zvezami se na proslavo zadružnega dneva najbolj pripravlja Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug v Beogradu, ki šteje okroglo 2000 zadrug. Ta zveza je pozvala vse svoje zadruge, da na zadružni dan skličejo vse zadrugarje k predavanju o zadrugarstvu, a v zvezi s tem, da naj vsaka zadruga napravi malo razstavo: Razstavi naj po en komad najboljših strojev in orodja, ki ga nabavija za svoje člane, istotako naj razstavi najlepšo živino svojih članov. Predavanju in razstavi sledi skupen obed, ki je pri srbskih zadrugah že znan od krstne slave, kajti tudi vsaka zadruga ima krstno slavo.

Pri tej priliki je gospa Kosara Avramović, soproga odličnega zadrugarja, predlagala, da se naj na zadružni dan pri vseh srbskih zadrugah zbirajo prispevki v zvezni fond za izdavanje omladinskega zadružnega lista. Sama je v to svrho takoj položila 2500 Din, a isto toliko njena sestra gospa Leposava Jovanović, sodnikova soproga v Beogradu. Cela rodbina je v isti namen položila že 16.000 Din v spomin brata gospe Avramović Miloša Komadiniča, ki je kot študent curiške politehnike umrl med vojno na Madžarskem.

J—n.

Industrijska in obrtna razstava v Moravski Ostravi

I. Moravska Ostrava, 18. jun.

Od 16. junija do 31. julija je priredilo društvo «Vystava», ustanovljeno od predstavnikov industrijskih podjetij, korporacij, občinskih zastopov itd. razstavo produktov najbogatejšega premogovnega revirja Češkoslovaške, v katerem se je naravno razvila tudi najjačja industrija vseh panog, zlasti železarska. Vse češkoslovaško časopisje poudarja velik pomen razstave, ki naj domačinom in tujcem predoči silo in zmožnost domače industrije in obrti. Razstavišče leži sredi med mesti Moravska Ostrava, Vitkovice in Marjanské Hory blizu ogromnega kompleksa nove valjarne vitkoviških železarn, sredi orjaških tovarn in šahtov, ki takorekoč tvorijo del razstave, in je obiskovalcu dana redka prilika, da si ogleda eno največjih železarn srednje Evrope.

Monumentalen vhod sprejme obiskovalca na približno 4 ha razsežno razstavišče, na katerem se dviga mogočna industrijska stavba, zanimivost zase, na tlorisu 8000 m². Okoli glavne stavbe so arhitektonsko učinkovito razvrščeni paviljoni: razstavni, restavracijski, zabavni. Glavno poslopje je sprejelo velik del razstavljenih predmetov, urejenih po panogah. V pestri mnogoličnosti vendar prevladuje železo, orjaški stroji in strojni deli. Skrajne dimenzije, ki jih je sploh kje videti. Ne le lajikove, tudi strokovnjakove oči se ustavijo z občudovanjem na tem ali onem velikanu. Poleg tega panoge: elektrika, optika, mehanika, lesna in kemična industrija, stavbarstvo, grafika, tekstilna industrija iz bližnjega Frydeka in Misteka, končno rudarstvo. Premogovniki so sestavili dragocene modele, na katerih nazorno zasledujemo obratovanje jam, n. pr. iz žic v natančnem merilu sestavljen «načrt v prostoru» vseh rovov v različnih višinah jame. Ni mogoče našteti podrobnosti velike in nad vse zanimive razstave, ki bo privabila brez dvoma mnogo obiskovalcev tudi iz tujine. Opozarjamo jugoslovansko javnost in zlasti še interesirane kroge na to prireditev

TRŽNA POROČILA.

Novosadska blagovna borza (25. t. m.) *Pšenica:* baška, 77 kg, 2 — 3 odst., v vožnji 1 vagon 441.25; 76 kg, ponudba 435; 75 — 77 kg, 3 vagoni 437.5 — 440. *Ječmen:* baški, 64 — 65 kilogram., ponudba 290. *Oves:* baški, 1.5 vagona 306.25. *Turščica:* baška, 19 vagonov 262.5 — 267.5; bela, 2 vagona 305; okrogla, 1 vagon 275; 8 — 10 odst. defekta, 2 vagona 245. *Fižol:* beli baški, povpraševanje 640. *Moka:* baška «0», 3 vagoni 665 — 667.5; «2», ponudba 635; «5», ponudba 570; «6», ponudba 500; «7» 5.5 vagona 425 — 430. *Otrobi:* v jutinih vrečah, ponudba 135; v papirnatih vrečah, 1 vagon 130. Tendenca ustaljena.

Mariborski svinjski sejem (22. t. m.) Dovoz 216 komadov. Cene v kronah: prasci: 5 — 6 tednov stari 600 — 1000, 7 — 9 tednov 1200 — 1600, 3 do 4 mesece 2600 — 3000, 5 do 7 mesecev 4500 — 4600, 8 do 10 mesecev 5500 — 5800, 1 leto 8000 — 9000 K. 1 kg žive teže 95 — 100, mrtve 110 — 120 K. Cene za prasce padle, za starejše svinje so se zvišale.

Dunajski živinski trg (25. t. m.) Dogon 4523 glav; od tega 585 domačega izvora, 636 madžarskega, 31 češkoslovaškega, 963 *jugoslovenskega* in 2100 rumunskega. Notirajo za kg žive teže v tisočih Ka: voli 9.5 — 15.5, ekstremno 18.5, biki in krave 9.5 — 16, mršava živina 5 — 10. Dogon je bil za 1200 glav večji nego zadnjič. Kupovalo se ni mnogo in so cene nazadovale za povprečno 3000 ka pri kg. Dospelo je tudi 21 vagonov mesa, od tega 7 iz Jugoslavije s teleti, govedino in svinjami.

= **Naša trgovina preko Soluna.** Tekom prošlega tedna se je izvozilo iz naše države v Solun: 2 vagona turščice, 15 vagonov desk, 8 vagonov opeke, 4 vagone kož, 1 vagon sode, 32 vagonov konj, 4 vagoni volov, 5 vagonov ovac, 2 vagona sira, 1 vagon fižola in 49 za bojev opija.

= **Snovanje svinjskih borz.** Iz Budimpešte poročajo, da snujejo tamkaj svinjsko borzo. Vlada izvršitev tega načrta podpira, ker upa, da bi s tem postala Budimpešta središče srednjeevropskega svinjskega trga. Tako borzo snujejo tudi v Berlinu in baje v Beogradu, kjer jo nameravajo osnovati jugoslovanski svinjski veletrgovci.

= **Madžarsko posojilo v Švici.** Iz Budimpešte poročajo, da se je madžarski vladi posrečilo dobiti od švicarskih bank posojilo v znesku 10 milijonov švicarskih frankov. Štiri milijoni se uporabijo za plačanje dolgov madžarskih trgovcev v Švici.

= **Nemška marka** je kazala prošli teden precejšnjo čvrstočo. Od nove devizne odredbe si obetajo znatnega uspeha, ker uradni tečaji po novi devizni odredbi onemogočajo prosti promet in špekulacijo.

= **Varšavska borza,** katere poslovanje se je zadnje dni zaradi hudega padca poljske marke ukinilo, je bila že koncem tedna zopet otvorjena. V svrho zboljšanja poljske marke je podvzela vlada ostre mere, ki naj onemogočajo špekulacijo.

= **Stanje posevkov v Poljski** je po zadnjih vestih razmeroma dobro.

Končno je dospel do čudovitega vrelca. A žene ni bilo nikjer. Klical jo je, iskal, a zaman. Le vrelec je žuborel dalje in na nebu so se vžigale prve zvezdice.

Nenadoma je začul jokati dete. Ležalo je ob vrelcu, pokrito z obleko njegove žene. Vzel je otroka v naročje, ga ogledoval in — o Bog, dete je imelo oči njegove žene, njen nosek, njeno bradico, njena usteca! A vse majceno in nežno kakor pri novorojenčku.

Ni dvoma: žena starka je pila, pila, pila čudodelno vodo tako dolgo, tako nenasitno, da se je pomladila prav do novorojenčka.

Zgrozil se je: kaj bi s punčko? Potem pa se je zasmejal in odnesel dete domov.

«Ej, ženske so pač vedno otročje!» si je dejal; ker dasi zopet mladenič je vendar ostal moder, kot bi bil še vedno starec. In bil je srečen.

(Po Maksu Hayku)

Pierre Loti

(1850—1923).

V nedeljo je umrl v svoji hiši v Hendayeu in bo pokopan v grobu, ki si ga je sam pripravil na otoku Oléronu. Rodil pa se je 14. jan. v Rochefortu kot tretji in zadnji otrok svojih roditeljev. Starejši brat je bil zdravnik v Košinšini, sestra pa je vzgajala bratca Julija Viauda, ki si je pozneje nadel psevdonim Pierre Loti po svojem junaku iz romana «Le Mariage de Loti».

Mladost mu je bila siromašna z dogodki, bogata s sanjami. Vse ga je prisrčno ljubilo. Posebno se je rad spominjal eksotičnih «odpustkov in vezil», ki jih je prinašal brat pomorščak s potovanj.

V 16. letu je stopil v pomorsko šolo. Čez nekaj let se je vkrcal v Lorientu na «Floro», ki je največ križarila ob ameriškem obrežju med San-Franciscom in Valparaisom. Flora je posečala zdaj pa zdaj del Polinezije. Loti si je beležil vtiske na teh pohodih, toda samo za prisrčne prijatelje, n. pr. za «brata Johna» (v romanu «Rarahu»), ki je čuval nad njim in mu včasi malo pridigal moralo.

Koncem francosko-nemške vojne se je Flora nekaj tednov ustavila na Tahitih; v Papeetu jih je kraljica Pomare povabila na veselice. Loti je bil očaran od te «nove Cythere»: o tem je pričal v «Rarahu».

Leta 1876. je bil Loti kot pomorski poročnik v Carigradu na Gladijatorju; tu je spoznal Azyadéja. Čez tri leta je izdal roman «Azyadé» (Stambul 76—77), izvleček iz zapiskov poročnika angleške mornarice, ki je vstopil v turško službo in je bil ubit pod ozidjem Karsa.

Knjiga je ostala skoro neopažena; obstaja po večini iz pisem med Lotijem, sestro in prijateljem Plumkettom, ki ni nihče drugi nego njegov pomorski tovariš, linijski kapetan, daroviti pisec Jousselin.

Gospa Juliette Adam je obelodanila prvi uspešni Lotijev roman «Rarahu» v «Nouvelle Revue». Čim je prečitala to oceansko idilo, je presunjena tekla k A. Daudetu: kakor blisk je šlo Viaudovo ime po slovstvenih krogih. To je dvignilo tudi «Azyadé» iz prahu pozabe in ponatiski so si naglo sledili.

«Le Spahi» so dojmi iz bojev po Senegalu in Gvineji. «Cvetje dolgega časa» so najmanj znana Lotijeva knjiga, ki pa kaže Lotija kot humorista in živahnega anekdotiera. Kot linijski poročnik je objavil «Moj brat Yves», ki je dosegel poleg «Islandskega ribiča» največji gmotni uspeh, «Tri gospe iz Kasbe», Gospo Krizantemo, po kateri je prirejen libretto «Madame Butterfly.»

Med tem je Daudet predstavil Lotija Goncourtu, ki ga v svojih «Zapiskih» predočuje kot šibkega, suhljatega gospodiča z globokimi očmi, hotljivim nosom, slabotnim glasom. Besede je treba kar vleči iz tega molčavca, ki n. pr. le z nekoliko besedami pove, kako je ob nevihti padel mornar s krova v morje in mu je duhovnik z viška še dal odvezo.

Predolg bi bil seznam, ako bi hoteli imenoma navesti vse Lotijeve spise. Naj se omejimo še na te-le: Japonske posebnosti, V Maroku, Detetov roman, Knjiga o usmiljenju in smrti, Iztočni fantom, Mornar, Puščava, Jeruzalem in Galileja, Ramunčo, Indija brez Angležev, Tretja mladost gospe Slive, Razočaranke.

Leta 1891. je za Feuilletom prišel pod Kupolo kot tekmec Borniera, Zole in Fabra: izvoljen je bil pri šestem glasovanju. Vzprejemni govor v Francosko Akademijo je vzbudil dokaj hrupa. Loti je n. pr. izjavil, da nikdar nič ne čita in da se mu gabi naturalizem, ta «veliki kres nesnažne slame, ki puha vse okoli gost dim», kar je izvabilo Zoli besno zgražanje. Danes je stvar pozabljena. In kdo si upa prerokovati, če bodo Zolovi naturalisti dalje ostali v človeškem spominu nego Lottijevi impresionisti?

Čujmo smo Lemaitrea: «Lotijevi romani vznemirjajo vso mojo kritikovo vest. Največje leposlovne umotvorine me niso nikdar tako vznepokojile, to je morda edinstven slučaj: kaj bi rekli o Homerju, ki bi imel čute kakega Edmonda de Goncourt?»

Vzemimo kratek primer iz dnevnika ubožnega častnika, poslednje Lotijevo delo, ki ga tiska Illustration (pismo neznanki, 1878):

«Tisti, ki jih midva smatrava za preproste, otroške, tisti, ki še leže Kristu pred nogami, tisti, bodi prepričana, so srečni ljudje na tem svetu... Tesnoba časa, ki mineva, stiska samote, strah in groza niča, ki prihaja, vse to jim je neznano. Zaupni in mirni odhajajo. Dal bi svoje življenje, da bi mogel imeti njih blestečo samoprevaro; ko bi le mogel biti tako nespameten kakor oni ubogi gostje v blaznicah, ki se štejejo med bogatine in mogotce sveta.

Ko bi se mogli vsaj, ker ni te vere, okleniti kake stvari, nade, nesmrtnosti: ali ničesar!... Izven te še žareče Kristove osebe je vse strahota in tema.... Uleči se in čakati konca, tega si že želim...»

Sportni vestnik

Nedeljske nogometne tekme

Sturm (Gradec) : Primorje 5 : 1 (3 : 0).

Nedeljska revanžna tekma med obema kluboma je bila mnogo boljša in zanimivejša kot sobotna. Primorje je nastopilo s svojim kompletnim prvim moštvom, gosti pa v isti postavi kot pri sobotni tekmi. Igralo se je ves čas v ostrem tempu s hitro menjajočimi se napadi na obeh straneh. V prvi polovici so bili Gradčani zopet v premoči in so po enajstmetrovki, ki jo je zakrivil Vrančič, dosegli vodstvo. Pri Sturmu je bil napad nekoliko indisponiran, s svojimi hiperkombinacijami pred golom si je pokvaril marsikatero lepo zasnovano pozicijo. Proti koncu druge polovice je skoraj popolnoma odpovedal in brezsmiselno streljal preko prečke ali pa v aut. Krilska vrsta je bila dobra in je radi nekritja s strani domačinov imela še lažjo nalogo. Najboljši del moštva je bila vsekakor obramba, ki je imela izboren start na žogo. Da ni ravno obramba bila na višini bi bil rezultat za Primorje mnogo ugodnejši. Vratar Heinrei je ubranil precej nevarnih strelov.

Pri Primorju je bil golman Jančigaj obakrat slab. Svojo visoko formo, ki jo je pokazal pri mnogih prejšnjih tekmah je povsem izgubil. Vso pohvalo pa zasluži obramba Primorja. Birsa je bil eden najboljših mož na polju, pokazal je visoko rutino in je ves čas igral s pravim elanom. Tudi Bregar je imel v nedeljo srečen dan. V krilski vrsti je bil Zuchiatti kot centerhalf mnogo boljši kot v sobotno, Vrančič je bil dober le «foulanje» je njegova slaba stran. V napadu je ugajal notranji trio Bregar - Malč - Pretnar. Kombiniranje s kratkimi pasovi je bilo dobro, le streljanje na gol nezadostno. Mnogo dobro pripravljenih pozicij in solo-predorov je bilo lahkomiselno zavrženih. Krila pa niso zadovoljila in so radi fizične premoči nasprotnih povsem odpovedala. Razmerje kotov 8 : 1 za goste. Tudi zadnji gol so gosti dosegli iz 11-metrovke.

Tekmo je sodil g. Hus dobro in objektivno. Obisk tekme je bil dober. G.

•

Zagreb: Hakoah (Dunaj) : Hašk 1 : 0 (0 : 0) Zaslužena zmaga gostov, zlasti z ozirom na njihovo igro v prvem polčasu. Dunajčani so nastopili s 4 rezervami. Igra Haška ni zadovoljila.

Karlovac: Gradjanski (Zagreb) : Karlovački gradjanski športni klub 10 proti 1!

Celovec: V meddeželski tekmi med Koroško in Štajersko je zmagala Koroška z 1 : 0 (1 : 0). Sestava koroškega moštva, v katerem je bila večina igralcev Klagenfurter Athletik-Sportkluba, je bila precej močna. Korošci so bili večinoma v premoči.

Gradec: Dunaj : Gradec 1 : 1 (0 : 1) Ako bi bili Gradčani dosegli zmago, ne bi bila ravno nezasłužena, čeprav so Dunajčani poslali v Gradec precej slabo moštvo.

Dunaj: Sparta (Praga) : Rapid 4 : 0 (2 : 0). 35.000 gledalcev. Pražani so nudili krasno igro. Skupnost v igri češkega napada je bila naravnost sijajna. V ivstrstni krilski vrsti se je zlati odlikoval Kada. Zopet so Pražani pokazali, da zavzema njihov nogomet kljub nedavnemu porazu proti dunajskim Amateurjem prvo mesto. *Prvenstvene:* Sportklub : WAF. 5 : 1 (2 : 1), Admira : Rudolfshügel 5 : 2 (0 : 0). II. razred: Neubau : Germania 1 : 0, Ostmark : Baumgarten 1 : 1 (0 : 1).

Györ: Dosedaj je prvak Budimpešte obenem veljal tudi za prvaka Madžarske. Letos pa se je prvič vršila tekma za prvenstvo Madžarske, in sicer med prvakom Budimpešte in prvakom provincije, t. j. med MTK. in Szombathelyi A. K. Zmagal je kakor je bilo pričakovati MTK. z 2 : 0 (1 : 0).

Kristianija: Švica : Norveška 2 : 2.

Nedeljske rokometne tekme. V Ljubljani je Ilirija v revanžni tekmi po stalni premoči premagala Primorje z 8 : 1, v Zagrebu pa Hašk BSK. 7 : 3.

Sušaška Viktorija igra na Vidov dan v Ljubljani nogometno tekmo proti SK. Primorje.

Klubske lahkoatletske tekme «Ilirije» v Ljubljani so se nadaljevale v nedeljo. V finalu na 100 m so startali 4 tekmovalci, od katerih je dospel na cilj prvi Beneš v 11.6, komaj pol prsne dolžine za njim je oti Vidmajer; tretji se je plasiral Stepišnik v 12.1 sek.

Ilirija : Hermes. — Danes ob pol 7. uri zvečer se vrši na igrišču Ilirije nogometna tekma med Ilirijo in Hermesom Za Ilirijo pomeni to zadnji trening pred odhodom v Beograd.

Službena objava LNP. Seja poslovnega odbora se vrši v sredo 27. t. m. ob 20.30 v Narodnem domu. Tajnik II.

Akademske lahkoatletske prvenstvene tekme za prehodno darilo Sportne zveze. Da povzdigne razvoj lahkoatletskega sporta med slušatelji ljubljanske univerze, je Sportna zveza razpisila prehodno častno darilo za prvenstveno tekmovanje fakultet ljubljanske univerze, ki se letos vrši dne 28. julija, ob 16. na igrišču Ilirije. Tekmovanje se vrši vsako leto v obliki olimpijskega petoboja (tek na 200 m in 1500 m, skok v daljavo z zaletom, metanje kopja in diska). Tekmujejo posamezne fakultete med seboj ne glede na število ter pripadnost tekmovalcev različnim klubom. Fakulteta, čije tekmovalci dosežejo največ točk, preide v začasno posest darila. Posameznik z največ točkami dobi naslov prvaka v akademskem petoboju za tekoče leto. Pravico tekmovanja imajo vsi redni slušatelji ljubljanske univerze, ki so pravilno verificirani člani klubov v območju LLP. Prijave je poslati po možnosti od posameznih fakultet skupno, najkasneje do 27. junija opoldne s priloženo prijavnino 5 Din od osebe na naslov Josip Hartmann pri vratarju univerze. Naknadne prijave se sprejemajo do eno uro pred startom proti dvojni prijavnini. Podrobnosti razpisa so razvidni na deski v avli univerze ter so na željo na razpolago tudi v našem uredništvu.

Službena objava LLP. V jurijo za akademske lahkoatletske tekme za darilo Sportne zveze so določeni nastopni gospodje: predsednik Jaromir Hanuš, časomerci Bar, Vodišek, Sancin; sodniki na cilju: Hugo Fink, Zuchiatti, Kavšek; starter Beneš; glavni zapisnikar Švigelj. Sestanek jurije se vrši 27. junija ob 21. uri v kavarni Evropa.

Odhod naše lahkoatletske reprezentance v Göteborg. V nedeljo zvečer je odpotovala v Göteborg na mirovno olimpijado naša državna lahkoatletska reprezentanca, ki je sestavljena nastopno: Rudolf Matz, Gjuro Gašpar (oba Hašk), Stanko Perpar in Hinko Valtrič (oba Primorje), Aleksa Spahič (Uskok, Čapljina). Reprezentanco vodi znani zagrebški lahkoatlet Mirko Dobrin.

Mednarodno kolesarsko dirko na progi Gradec-Zagreb priredita dne 22. julija Hrv. klub biciklista «Sokol» v Zagrebu in Alpenländischer Radfahrerbund v Gradcu. Proga Gradec - Maribor - Celje - Zidani most - Radeče - Krško - Brežice - Zaprešič - Podsused - Zagreb je dolga 230 km. Tekma je otvorjena za vse dirkače, ki imajo licenco Jugoslov. koturaškega saveza. Kategorije: 1. Lahka kolesa, 2. težka kolesa. Nagrade so za 1. kategorijo častne nagrade v vrednosti 2500, 2000, 1250, 900 in 650 dinarjev, za 2. kategorijo častne nagrade v vrednosti 2000, 1250, 900, 600 in 400 dinarjev. Vsak neplasirani dirkač, ki dospe dve uri po zmagovalcu svoje kategorije na cilj, dobi priznanico. Zaključek prijav 5. julija. Za naknadne prijave dvakratne pristojbine, vendar pa se radi potnih dovoljenj tem naknadno prijavljenim ne more zajamčiti start, ako si potnega dovoljenja sami ne preskrbe. Prijave je poslati na Hrv. klub biciklista Sokol v Zagrebu, Marovska ul. 16, kjer se izvejo tudi vse podrobnosti. Za tekmo veljajo predpisi Jugoslov. kot. saveza. Prijave morajo vsebovati: 1. Ime in priimek, 2. točen naslov, 3. klub in savez dirkača, 4. dan in leto rojstva, 5. državljanstvo, 6. številka licence, kdaj in kje izstavljena, 7. marka kolesa, 8. številka kolesa, nadalje 30 dinarjev prijavnine in izjava, da se dirkač strinja s predpisanimi pogoji tekme.

Tekmovanje za neslužbeno nogometno prvenstvo Jugoslavije. Ob priliki 20-letnice svojega obstoja priredi zagrebški Hašk v času od 10. do 20. avgusta tekmovanje za neslužbeno nogometno prvenstvo Jugoslavije. Na tekmovanje pozove Hašk vse prvake podsavezov. Iz Splita bo povabljen Hajduk, iz Sarajeva Sašk, iz Subotice Bačka, iz Ljubljane Ilirija, iz Beograda Jugoslavija, a od zagrebških klubov se udeleže tekmovanja vsi trije vodilni klubi Gradjanski, Hašk in Concordija. Igralo se bo po cup-sistemu. Organizatorji teh tekem so razdelili moštva v dve skupini ter izžrebali protivnike. V prvi skupini bo igral Hašk proti Sašku, in Concordija proti Jugoslaviji. Zmagovalca v teh tekmah bosta nato igrala med seboj. V drugi skupini bo igral Ćiradjanski z Bačko in Hajduk z ljubljansko Ilirijo. Zmagovalca igrata nato zopet med seboj. Ko bodo določeni zmagovalci v prvi in drugi skupini, bodo ti igrali odločilno tekmo za neslužbeno prvenstvo Jugoslavije.

To in ono

× **Avtomobil v Ameriki.** Kdor pride iz Amerike, ve povedati, kako je onstran «velike luže» življenje olajšano s tem, ker se uporaba avtomobila tako silno razširja. Tam imajo skoraj vsi trgovci in uslužbenci svoj avtomobil; 80 odst. ameriških delavcev ima svoj 10 HP. Tovarne Zedinjenih držav fabricirajo 2 milijona 500 tisoč avtomobilov na leto. In tako je postal avtomobil v Ameriki delovni instrument, socijalno življenjsko dopolnilo. Človeku, ki ima avto se olajša in pospešuje izvrševanje poklica. Trgovec, ki hoče k svojim odjemalcem, pridobi na času in se ne utrudi. Ko se pod večer vrača proti domu, pozabi na hitrem vozilu na vse težave svojega poklica. Delavec, ki se v Zedinjenih državah vozi z avtomobilom, prihaja na delo spočit in veder. Njemu nič ne stori, če biva zunaj na deželi. Še dobro mu de, ko se umakne mestnemu prahu, dimu in šumu. Njegov počitek je tam dosti več vreden in njegovo zdravje se krepi. Pri nas pa govorimo o avtomobilu še z velikim respektom. Za nas je to dragocen luksus, ki se v taki meri ne more razširiti, dokler ne pridemo do vse drugačne industrije, posebno pa do vse drugačnega blagostanja, kakršnega smo deležni danes.

× **Zobobol v filmu.** V Angliji obstoja posebno udruženje, ki se bavi s propagando za ohranitev dobrega zobovja. Zdravniki so namreč še za časa vojne ugotovili, da ima 60 odst. moškega prebivalstva Anglije zelo slabe zobe. Ta organizacija vrši svojo propagando potom zdravstvenega filma, ki kaže vse faze propadanja zobovja ter načine, kako je treba onemogočiti zobobol. Gotovo bi bil ta film tudi v Jugoslaviji potreben in koristen.

•

Globoka žalost.

«Kaj, gospod Pantofel, vi ste prišli danes v urad? Saj je vendar pogreb vaše žene!»

«Pa zakaj ne bi prišel? Najprej služba, potem še le zabava!» (Koprive.)

TISKOVNA ZADRUGA V LJUBLJANI, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte

priporoča svoje publikacije:

Zbirka „Slovenski pisatelji".

Josipa Jurčiča zbrani spisi.
I. in II. zvezek. Broš. à Din 20·—; III. zvezek Din 30·—, po pošti à Din 2·50 več.

Simona Jenka zbrani spisi. Uredil dr. J. Glonar.
Broš. Din 20·—, po pošti Din 2·50 več.

Dr. Iv. Tavčarja zbrani spisi. VI. zvezek.
Broš. Din 30·—, po pošti Din 2·50 več.

Stritarjeva antologija. Uredil dr. I. Prijatelj.
Broš. Din 15·—, vez. Din 20·—, po pošti Din 2·— več.

Levstikovi zbrani spisi. Uredil dr. A. Žigon. — I. zv. (v tisku).

Fr. Maslja-Podlimbarskega Zbrani spisi. I. zv. (v tisku).

Leposlovje.

Fr. Milčinski, Drobiž. Zbirka humoresk.
Broš. Din 15·—, vez. Din 20·—, po pošti Din 1·75 več.

Damir Feigel, Tik za fronto.
Broš. Din 15·—, vez. Din 20·—, po pošti Din 2·— več.

Ante Debeljak, Solnce in sence. Pesmi.
Broš. Din 7·—, vez. Din 12·—, po pošti Din 1·25 več.

Fr. Zbašnik, Pesmi.
Broš. Din 12·—, vez. Din 17·—, po pošti Din 1·25 več.

Šankarjev zbornik. Uredil dr. J. Glonar.
Broš. Din 25·—, vez. Din 31·—, po pošti Din 2·— več.

Simon Jenko, Pesmi.
Broš. Din 7·—, vez. Din 12 —, po pošti Din 1·25 več.

Dramatični spisi.

I. Pregelj, Azazel. Žaloigra. (V tisku.)

A. Novačan, Veleja.
Broš. Din 15·—, vez. Din 20·—, po pošti Din 1·75 več

Dr. Iv. Lah, Noč na Hmeljniku
Din 6·—, po pošti 75 p več.

Nušič, Navaden človek. Burka.
Din 6·—, po pošti 75 p več.

Štolba, Stari grehi.
Din 7·—, po pošti 75 p več.

Petrovič, Ploha. (V tisku.)

Ibsen-Mole, Gospa z morja.
Din 15·—, po pošti Din 1·50 več.

Zbirka „Prosveti in zabavi".

Igo Kaš, Dalmatinske povesti.
Broš. Din 6·—, vez. Din 11·—, po pošti Din 1·25 več.

Jos. Starè, Lisjakova hči. Povest.
Broš. Din 6·—, vez. Din 11·—, po pošti Din 1·25 več.

Dr. H. Dolenec, Izbrani spisi.
Broš. Din 8·—, vez. Din 13·—, po pošti Din 1·25 več.

J. Stritar, Sodnikovi.
Broš. Din 8·—, vez. Din 13·—, po pošti Din 1·25 več.

Zbirka Mladinskih spisov.

Fr. Milčinski, Zgodbe Kraljeviča Marka.
Vez. Din 15·—, po pošti Din 1·— več.

Dr. I. Šorli, Cirimuri. Povest s slikami.
Broš. Din 16·—, vez. Din 21·—, po pošti Din 1·25 več.

Fr. Milčinski, Tolovaj Mataj. II. natis.
Broš. Din 15·—, vez. Din 21·—, po pošti Din 1·50 več.

Čika Jova-Gradnik, Pisani oblaki.
Vez. Din 12·—, po pošti Din 1·— več.

Dr. I. Šorli, Bob in Tedi, dva neugnanca.
Broš. Din 10·—, vez. Din 15·—, po pošti Din 1·25 več.

Čika Jova Zmaj-Gradnik, Kalamandarija. Otroške pesmi.
Vez. Din 10·—, po pošti Din 1·— več.

I. Waschtetova, Pravljice. Z barvastimi slikami.
Vez. Din 18·—, po pošti Din 1·25 več.

Zbirka Prevodne knjižnice.

F. M. Dostojevskij, Besi. Roman v treh delih.
Broš. v dveh zvezkih Din 25·—, vez. Din 35·— v eni knjigi, po pošti Din 4·— več.

Edmond de Goucourt, Dekle Eliza.
Broš. Din 10·—, vez. Din 15·—, po pošti Din 1·25 več.

Mig. Cervantes, Tri novele.
Broš. Din 8·—, vez. Din 13·—, po pošti Din 1·25 več.

Anatole France, Pingvinski otok.
Broš. Din 15·—, vez. Din 21·—, po pošti Din 1·50 več.

Barbusse, Ogenj.
Broš. Din 25·—, vez. Din 32·—, po pošti Din 2·50 več.

Andrejev, Plat zvona.
Broš. Din 12·—, vez. Din 17·—, po pošti Din 1·50 več.

Strug, Jutri.
Broš. Din 10·—, vez. Din 15·—, po pošti Din 1·50 več.

Andrejev, Povest o sedmih obešenih.
Broš. Din 13·—, vez Din 18·—, po pošti Din 1·50 več.

A. Čehov, Sosedje in druge novele.
Broš. Din 8·—, vez. Din 13·—, po pošti Din 1 25 več.

Sienkiewicz, Z ognjem in mečem. Roman (v snopičih — do sedaj štiri snopiči).
Vsi skupaj s poštnino Din 30·—

Shakespearjeva dramatična dela.
Prevel *Oton Župančič.*

Sen kresne noči.
Broš. Din 12·—, vez. Din 17·—, po pošti Din 1·25 več

Macbeth.
Broš. Din 12·—, vez. Din 17·—, po pošti Din 1·25 več.

Othello.
Broš. Din 19·—, vez. Din 24·—, po pošti Din 1·25 več.

„Pota in cilji".
Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.

I. in II. zvezek: *A. Melik,* Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev.
I. del, vez. Din 10·—, II. del, vez. Din 18·—, po pošti Din 3·— več.

III. in IV. zvezek: *Dr. Fr. Weber,* Uvod v filozofijo.
Din 25·—, po pošti Din 2·— več.

VII. — IX. zvezek: *Dr. Prijatelj,* Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma.
Din 30·—, po pošti Din 2·— več.

X. zvezek: Stříbrný-Glonar, Simon Gregorčič.
Broš. Din 12·—, vez. Din 15·—, po pošti Din 1·50 več.

XI. in XII. zvezek: *Melik,* Jugoslavija.
II. del. I. snopič Din 21·—, po pošti Din 1·50 več.

Zbirka političnih, gospodarskih in socialnih spisov.

Dr. Bogdan Derč, Dojenček.
Broš. Din 6·—, po pošti 50 p več.

Št. Sagadin, Naš sadašnji ustavni položaj.
Broš. Din 6·—, po pošti Din 1·25 več.

Leonid Pitamic, Pravo in revolucija.
Broš. Din 4·—, po pošti 50 p več.

Dokumenti o jadranskem vprašanju.
Broš. Din 6·—, po pošti Din 1·25 več.

Alb. Ogris, Borba za jugoslovansko državo.
Broš. Din 12·—, po pošti Din 1·25 več.

Vl. Ćorović, Rasa in vera v srbski prošlosti.
Broš. Din 6·—, po pošti 50 p več.

Fr. Goršič, Socijalna zaščita dece in mladine
Din 12·—, po pošti Din 1·50 več.

Dr. J. Tičar, Boj nalezljivim boleznim.
Din 15·—, po pošti Din 1·50 več.

Hobhouse, Liberalizem.
Din 25·—, po pošti Din 1·50 več.

Razne brošure.

Pokojninsko zavarovanje nameščencev.
S poštnino Din 15·—.

Zakoni o državnem svetu, volilnih imenikih in ministrski odgovornosti.
Din 5·—, po pošti 50 p več.

Zakon o volitvi v občinska zastopstva
Din 4·—, po pošti 50 p več.

Zakon o zavarovanju delavcev.
Din 8·—, po pošti Din 1·— več

Zakon o zaščiti delavcev.
Din 6·—, po pošti 50 p več.

Zakon o zaščiti javne varnosti in reda.
Din 4·—, po pošti 50 p več.

Zakon o obči upravi.
Din 5·—, po pošti 75 p več.

Zakon o glavni kontroli.
Din 6·—, po pošti 50 p več.

Dr. Ig. Rutar, Zbirka vojaških zakonov SHS
Broš. Din 10·—, po pošti 50 p več.

Fr. Heller, Prigode gospoda Collina. Roman.
Din 6·—.

Fr. Heller, Blagajna velikega vojvode. Broš. Roman
Din 6·—.

Claude Farrère, Gusarji. Roman.
Din 12·—.

Bartošek, Moderna družba in cerkev.
Din 4·—, po pošti 50 p več.

Harry Sheff, Hči papeža. Roman.
Din 25·—, po pošti Din 2·— več.

Ljubljanski Zvon. Leposlovni list.
Letnik 1923. Din 90·—, letnik 1922 Din 80·—.

Dobivajo se vse slovenske knjige. — Vse zbirke se nadaljujejo. Sprejemajo se stalni naročniki na vse publikacije ali samo na posamezne zbirke. Plačuje se lahko tudi v mesečnih obrokih.

Edmond About:

Notarjev nos

Nazadnje je postal nestrpen, stekel je v Sartinovo ulico in dobil svojega bodočega svaka v obupu in solzah. Kaj naj bi mu bil govoril, da ga potolaži zaradi tolike nesreče? Dolgo se je vrtel okoli njega in ponavljal besede: o ti presneta reč ti. Dal si je nesrečno dogodbo dvakrat opisati in je vpletal v razgovor različne filozofske izreke.

In ta prekleti kirurg, ki ni in ni hotel priti! Sporočili so mu, naj nemudoma pride; poslali so ponj na dom, v bolnico in na vse strani. Nazadnje je pa le prišel in na prvi pogled vedel, da je Romagné mrtev.

— Saj se mi je zdelo, je rekel notar in se razjokal kakor otrok. Ti ničvredno Romagnétovo budalo ti!

To je bila pogrebna molitev za nesrečnim Auvergnčanom.

— In zdaj, doktor, kaj pa zdaj?

— Zdaj lahko poiščemo drugega Romagnéta in pričnemo z novim poskusom; poznate pa zdaj neprijetnosti tega sistema, zato poskusimo morda z indijansko metodo, če se zanesete name.

— Da bi mi posneli kožo s čela? Tega pa ne. Imam pa že rajši srebrn nos.

— Danes ta dan znajo delati že prav lepe, je rekel doktor.

— Ampak samo tega ne vemo, če bi gospodična Irma Steimbourgova hotela vzeti invalida s srebrnim nosom. Henri, prijatelj, kaj se vam zdi?

Henri Steimbourg je zmajal z glavo in ni črhnil besede. Nesel je novico domov in vprašal gospodično Irmo, kaj meni. Ko je ljubezniva gospodična izvedela nesrečo svojega zaročenca, se je junaško vznemirila.

— Mar mislite, se je zadrla, da ga poročim zaradi njegovega obraza? Potem bi bila pa vzela svojega bratranca Rodriga, ki je poročevalec v državnem svetu. Rodrigue res ni tako bogat, sicer pa veliko boljši. Za gospoda L' Amberta sem se odločila, ker je poštenjak, veljaven mož, ker mi ugaja njegov značaj, njegova hiša, njegovi konji, njegov razum, njegov krojač; vse, kar ima, mi ugaja in vse me mika. Sicer sem pa tudi že napravljena in bi šel moj slovec rakom žvižgat, če bi se najina poroka razdrla. Kar hitro k njemu, mama; jaz ga vzamem, naj bo tak ali drugačen!

Ko pa je zagledala obraz svojega zaročenca brez nosu, jo je minilo vse navdušenje. Nezavestna se je zgrudila na tla. Ko so jo spravili zopet k zavesti, so jo zalile solze. Sredi teh solza pa se ji je izvil iz duše vzdih:

— Oj, Rodrigue, kakšno krivico sem vam storila!

Gospod L' Ambert je ostal fant. Dal si je napraviti posteklen srebrn nos, pisarno pa je odstopil svojemu vodji. Poleg Invalidske palače je bila na prodaj skromna hišica; kupil jo je. Nekaj prijateljev — lahkoživcev mu je krajšalo čas. Založil si je klet in se tolažil, kakor se je vedel in znal. Najfinejše steklenice iz Château - Yquema, najboljše letine iz vougeotskega vinograda dobiva on. Včasih se pošali:

— Eno dobroto pa le imam, ki je drugi nimajo: pijem lahko kolikor hočem, nos mi pa le ne pordeči kakor drugim.

Ostal je zvest svojemu političnemu prepričanju in čita samo dobre časopise. Največje veselje pa ima, kadar deva na kupček srebrnjake. Živi v rožicah in v denarju.

Ko je šel prejšnji teden neki večer s palico v roki prav počasi po pločniku Éblétove ulice, je ves iznenaden obstal in zakričal. Pred njim je stala senca čRomagnéta v modri žametni obleki.

Ali je bila to res senca? Sence po navadi nič ne nosijo; ta je pa nosila kovčeg.

Romagné! je zavpil notar.

Oni ga je pogledal in mu počasi in mirno odgovoril:

— Dober večer, gošpod L' Ambert.

— Kaj, ti govoriš? Ti si živ?

— Kakšen pa ko živ!

— Cigan! . . . Kaj si pa napravil z mojim nosom?

In že ga je zgrabil za vrat in ga stresel, kar se je dalo. Auvergnčan se ga je komaj ubranil, rekoč:

— Puštite me na miru! Kako naj še pa branim, štrela! Saj vidite, da šem brež roke. Ko šte mi vželi rento, šem šel v službo k mehaniku, pa mi je štroj odtrgal roko.

Konec.

•

PISATELJEV ŽIVLJENJEPIS.

Edmonda Abouta so že kmalu po njegovih prvih delih prišteli med najboljše pisatelje preteklega stoletja. Povzdignili sta ga prostodušnost in jasnost v pripovedovanju, ki sta prvi lastnosti francoskega duha. Gladko, dobrodušno, včasih nekoliko drzno izraža Edmond About svoje misli. Njegov jezik je bogat, slog ljubezniv, priprost in brez napake. Odlikuje ga zdrav humor in ironija, zaradi katere so ga nazivali prijatelji «drugega Voltairja».

Rodil se je leta 1828. v lotarinškem mestecu Dienzi in je pohajal pariški licej. Njegove izredne sposobnosti so ga pripeljale v Ecole normale (visoka šola). Zaradi uspehov, ki jih je tam dosegel, so ga poslali leta 1851. v francosko šolo v Atene, kjer je ostal skoraj dve leti in študiral grški narod, njegov jezik in zgodovino. Ko se je leta 1853. vrnil v Parix, se je lotil pisateljevanja. Izdal je «La Grèce contemporaine» (Sodobna Grška), roman «Tolla» (ime italijanske deklice), potem «Le Roi des mantagnes» (Kralj gora), ki je slika grškega roparja in biča grške oblasti, in še druga dela. Leta 1858. se je mudil v Rimu in je tam zbral snov za «La question Romaine), njegov najostrejši in po vsebini najrezkejši, duhoviti in dovtipni pamflet, ki ga je naperil proti papeževi posvetni moči in čigar duhovitost še danes občudujejo. Že njegov začetek je značilen: «Rimsko-katoliška cerkev, ki jo resnično spoštujem, šteje brez malega Mortare* 139 milijonov duš». Kmalu potem je opisal po višjem naročilu delo «La Prusse en 1860» (Pruska leta 1860.), v katerem kaže Prusom prijateljsko mišljenje. Zato pa so ob početku vojne (1870) in pozneje njegovi članki v listu «Le Soir» (Večer) Prusom tolikanj bolj sovražni. Vse zaničevanje in smrtno sovraštvo do Nemcev, zlasti do alzaške nemške birokracije, je pa pokazal pisatelj v «Alsace 1871—1872» (Alzacija 1871—1872). Razen navedenih del naj omenim še fantastični roman «L'Homme à l'oreille cassée (Mož z okrnjenim ušesom).

Z veliko vnemo se je About poprijel politike. Ustanovil je celo list «XIX-e siècle» (XIX stoletje), ki mu je bil glavni urednik in v katerega je napisal vse polno političnih in finančnih študij in literarnih kritik.

Poskusil se je tudi v drami, ali po uprizoritvi njegove «Gaëtane», ki mu ni prinesla slave, se je moral z odra umakniti. In knjigo «Le Nez d'un notaire» (Notarjev nos), ki sem jo prevedel na slovenščino, je pisatelj posvetil prijatelju, ki ga je ob velikem neuspehu tolažil. Prav s to knjigo si je pridobil novih, še večjih simpatij.

Leta 1884. je bil About sprejet v Akademijo, a te časti ni užival dolgo. Že naslednje leto ga je pobrala smrt, ki so jo obžalovali vsi literati in ves francoski narod.

Janko Tavzes.

* Mortara je bil osemleten židovski deček, ki so ga proti volji njegovih starišev odvedli v samostan in «na željo» krstili.

Trboveljski premog in drva 44

stalno v zalogi vsako množino

Družba Ilirija, Ljubljana,

Kralja Petra trg 8. — Tel. 220.

Kupi se stružnica

že malo rabljena, event. tudi nova. Ponudbe na: „Prva Jugoslovanska tvornica rinčio in kljukic za čevlje", Stražišče pri Kranju. 1119

Računovodja

dober, zanesljiv in hiter računar, se sprejme za takojšen nastop. Stanovanje, razsvetljava in kurjava na razpolago. Ponudbe z zahtevami in prepisi izpričeval na upravo „Jutra" pod „Premogovnik". 1097

Naročajte „JUTRO"!

Išče se

za čimprejšnji vstop sposoben, samostojen

mizarski mojster za modele.

Stanovanje je na razpolago. Ponudbe je vposlati na **Osiješko železolivarno in tvornico za stroje, d. d. v Osijeku.** 1127

«SATAN»

Najnovejša iznajdba za klepanje in brušenje kos. Aparat jako praktičen. Uporaba popolnoma enostavna. Zahtevajte prospekte!

Glavno zastopstvo: IVAN SHUNIK, Kranj, Gorenjsko.

Cena 60 Din

Mesto posebnih naznanil

V neizmerni tugi sporočamo, da smo izgubili našo pridno in dobro edino hčerko, oziroma sestrico

JELKO

učenko IV. razreda Mladike

ki nas je, stara komaj 10 let, po kratki zelo mučni bolezni danes ob 2. uri ponoči za vedno zapustila.

Ubožico bomo spremili v torek 26. t. m. ob 3. uri popoldne iz Gledališke ulice št. 10 do pokopališča k Sv. Krištofu, odkoder jo potem prepeljemo v Kamnik. V Kamniku jo položimo v sredo 27. t. m. ob desetih dopoldne na pokopališču na Žalah v rodbinski grob k večnemu počitku.

Vse, ki so blagega otroka poznali, prosimo, da ga ohranijo v trajnem spominu.

V Ljubljani, dne 25. junija 1923. 1129

Prof. Josip in Nuša Breznik
starši.

Igor, Marko
bratca.

Mali oglasi

stanoje z državnim davkom za inserate vred do 20 besedi Din 5·—, vsaka nadaljna beseda 50 par več. — Plača se vnaprej (lahko tudi v znamkah). Na vprašanja odgovarja uprava le, ako je vprašanju priloženo znamka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (1 Din).

Službe

GOSPODIČNA
vajena trgovine in pisarniških del, z znanjem slovenskega, nemškega in italijanskega jezika, išče službe za blagajničarko, prodajalko ali pisarniško moč. Cenj. ponudbe na upr. «Jutra» pod «Takoj 111». 2780

SPREJMEM MEHANIKA
kateri zna delati na kolesa in šivalne stroje. Nastop takoj. Neoženjen. — Naslov pove upr. «Jutra«. 2782

KNJIGOVODJO
ali knjigovodkinjo, zmožna amerikanskega knjigovodstva za popoldanske ure se išče. Naslov pove upr. «Jutra». 2759

KONTORISTINJO
se išče takoj za večjo tovarno na deželi, ki je vešča slovensko-nemške korespondence ter je popolnoma izvežbana strojepiska in stenografinja in ima večletno prakso. Dobra plača. Ponudbe na upr. «Jutra» pod «Stalno mesto 1». 2733

VAJENEC 2731
za veliko trgovsko manufakturno podjetje se išče. Ponudbe na poštni predal št. 160.

KNJIGOVODJO 2730
bilancist, z večletno prakso, se išče za veliko trgovsko in industrijsko podjetje. Dobra eksistenca zasigurana. Ponudbe na poštni predal št. 160.

IZLOŽBENI DEKORATER
mlajša moč, učenec slavne berlinske šole Oppermann & Comp., išče službe. Zmožen umetne batike na svilo in les. Nastop takoj. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Dekorater».

UČENEC 2682
star 16 let, zdrav, močan, poštenih staršev, želi mesta za elektromonterja ali strojnega ključavničarja. — Cenj. ponudbe na Mirko Čas, Prevalje, Koroško.

GOSPOD 2681
trgovsko naobražen, želi premeniti službo, prevzame isto zastopstvo večjega podjetja ali tovarne. Ponudbe na upr. «Jutra» pod «Trgovska moč».

KOMERCIJELNI VODJA TOVARNE IN POSLOVODJA
35 let star, zmožen kavcije, z znanjem slovenščine, srbohrvaščine, italijanščine, nemščine, češčine, ruščine, stenografije in strojepisja, dober korespondent in knjigovodja, verziran v raznih branžah, želi premeniti svoje mesto. Kraj postranska stvar. Ponudbe pod «Delaven 2671» na upr. «Jutra». 2671

Kupim

Najnovejšo izdajo «BREHMS TIERLEBEN»
kupim, tudi če manjkajo zvezki. — Ponudbo s ceno na V. Brezovnika, Dolenjska cesta 18, Ljubljana. 2774

BUKOVA DRVA
bukovi in hrastovi pragi, se kupijo. — Ponudbe z navedbo cene prosto vagon oddajne postaje na D. Frančiča, Črnomelj. 2772

OTROŠKO POSTELJO
dobro ohranjeno, kompletno, kupim. Prodam mali železni štedilnik. Ponudbe na: Stara pot št. 9, 1. nadstropje.

KUMNO, JANEŽ,
rdečo deteljo, semensko ajdo, lipovo cvetje, suhe gobe itd. plačuje najbolje Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica 12. 2564

OMARA 2747
za obleko se kupi. — Ponudbe na upr. «Jutra» pod «Omara».

PEROTI IN PERESA
od malih sokolov kupi večjo množino P. Capuder, Vidovdanska cesta št. 2. 2764

Prodam

INDIAN-MOTOR
7/9 HP., malo rabljen, se proda v mehanični delavnici Poljanska cesta 69. 2710

PISALNI STROJ
s cirilico in latinico, se proda. Vesta, Kolodvorska ulica št. 8/I. 2766

KORUZE DIFEKT
za konje razprodaja na vreče in vagone M. Bielic, Dunajska cesta 33 pri Balkanu po najnižjih dnevnih cenah. 2763

BANATSKO PŠENICO
razprodaja na vagone, paritet vsaka postaja v Sloveniji M. Bielic, Dunajska cesta 33 pri Balkanu po najnižjih dnevnih cenah. 2762

OVES, KORUZO
na vreče in vagone razprodaja M. Bielic, Dunajska cesta 33 pri Balkanu po najnižjih dnevnih cenah. 2761

BANATSKO MOKO
na vreče in vagone razprodaja M. Bielic, Dunajska cesta 33 pri Balkanu po najnižjih dnevnih cenah. Garantira se za prvo. razredno blago. 2760

KONJA 2758
kočijo, gig, opremo in vozove prodam. Naslov pove upr. «Jutra».

PRODA SE 2742
na prostoru ljubljanskega velesejma majhen, ličen paviljon, zelo pripraven za stojnico ali čebelnjak. Cena paviljona se izve pri uradu ljubljanskega velesejma.

DALMATINSKO VINO
belo in črno priporoča cenj. gostilničarjem tvrdka I. Trgo & Ko., Rakek. 2739

POMOŽNI MOTOR
s kolesom, v najboljšem stanju, proda po ugodni ceni takoj Peter Sušnik, mlinar, Bistra, p. Borovnica. 2738

MAYERS KONVERSATIONS-LEXIKON
zadnja izdaja, nov, 33 krasno vezanih knjig, prodam. Prodam tudi psa «Dobermana». Ponudbe do Vidovega dne pod «Lexikon» na upr. «Jutra». 2716

MOTORNO KOLO
1 in pol PS., se ugodno proda. Natančno se poizve na Savi št. 32, Jesenice-Fužine. 2698

TRGOVINA
se proda z raznim blagom. Potreben kapital 50.000 dinarjev. Kje, pove uprava «Jutra». 2708

Nepremičnine

AMERIKANCI, POZOR!
Proda se v Trbovljah zraven cerkve velika hiša, v kateri se nahaja večletno dobro vpeljana trgovina s pivom in vinom na debelo, z vodovodom in električnim pogonom, gospodarsko poslopje in travnik. Potreben kapital 250.000 dinarjev, drugo po dogovoru. Dobijo se tudi tam stavbene parcele z zemljo. Več se poizve pri g. Ivanu Orešniku, zaloga pive «Union», Trbovlje. 2734

HIŠA 2721
v Ljubljani, okolici ali kakem prometnem kraju, v kateri bi bila trgovina ali kaka druga obrt, se kupi. Ponudbe na upr. «Jutra» pod »Hiša se kupi».

HIŠA 2644
vrt in njiva blizu Novega mesta, naprodaj. Kupna cena 60.000 Din. Poizve se pri Ivanu Kobeju, mizarju v Žabji vasi.

Lokali

TRGOVSKI LOKAL
majhen, ali kak primeren prostor, pripraven za adapcijo, iščem proti odkupnini v najem. — Cenj. ponudbe na upr. «Jutra» pod «Ljubljana». 2761

Stanovanja

NASLOVI
dobrih in zanesljivih stanovanj za dijake, oziroma dijakinje se dobijo pri g. M. Likarju, Poljanska cesta 87, «Vila Bergman». 2778

MESEČNA SOBA
s posebnim vhodom, se odda 1. julija s fino hrano dvem damam ali dvem gospodom. Naslov pove upr. «Jutra». 2709

SOBO 2706
sme biti tudi nemeblovana, išče višji privatni uradnik pri samostojni, gospodinjstva navajeni dami. Sem dobro situiran, treznega in dobrega značaja. Ponudbe pod «Dobra prilika» na upr. «Jutra».

Dopisovanje

GOSPODIČNA
mlada in simpatična, izučena v boljšem gospodinjstvu, želi znanja v svrho ženitve z gospodom, ki ima stalno službo ali kak obrt. Le resne ponudbe na upr. «Jutra» pod «Slovenka». 2779

DVE DOLENJKI
trgovsko in gospodinjsko izobraženi, želita dopisovanja zaradi dolgega časa z boljšima gospodoma. — Ponudbe na upr. «Jutra» pod «Nada in Vera». 2729

GOSPODIČNA
srednih let, šivilja, čedne zunanjosti, želi resnega znanja v svrho ženitve z gospodom od 26 do 38 let. Le resne ponudbe, če mogoče s sliko, na upravo «Jutra» pod «Vesela bodočnost 2685». 2685

Razno

POSODI
se 200.000 Din in 100.000 lir, plačljivih v dinarjih, proti pupilarni varnosti. Naslov pove upr. «Jutra». 2778

DAMSKA KROJAČA
Priporočam se cenj. damam v mestu in na deželi. Postrežba točna, cene solidne. Minka Karo, Sv. Perta cesta št. 58. 1131

POSTRANSKI ZASLUŽEK
se nudi damam in gospodom, ki imajo veliko znanstva v imovitejših krogih. Ponudbe pod «Dober zaslužek» na Aloma Company, anončna družba z o. z., Ljubljana, Kongresni trg št. 8. 2750

ETIKETE ZA ZVEZKE
v vseh velikostih ima vedno v zalogi litografija Čemažar in drug, Ljubljana, Vojaška ulica 16/a. Zahtevajte vzorce! 2144

MANUFAKTURA
se sprejme v komisijo od nad 50 let stare trgovine v večjem industrijskem kraju. Dobra kupčija. Naslov v upr. «Jutra». 2728

MALE OGLASE «JUTRA» se smatra za najpripravnejše posredovalno sredstvo, ki odgovarja vsem potrebam današnjega časa in je cenejše kot vsak drug inserat. — Posebno ugodno je, da si sam že vnaprej lahko izračunaš, kaj Te bo stal **Mali oglas**, ter ga tudi lahko plačaš v znamkah. III

Za vezenje damskih oblek in plaščev na stroj

se išče prvovrstno izvežbano moč (Sticherin).

Delo se na željo odda tudi na dom.

Naslov pove uprava „Jutra". 1123